

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»
18 квітня 2019 року № 88-Н

Форма № П-4.03

**Вищий навчальний заклад Укоопспілки
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

Інститут заочно-дистанційного навчання
Форма навчання заочна
Кафедра документознавства та інформаційної діяльності в економічних системах

Допускається до захисту
Завідувач кафедри _____ Т. В. Оніпко
(підпис)

« 17 » грудня 2019 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
на тему:

«Використання сучасних інформаційних технологій в архівній справі»
(за матеріалами Державного архіву Полтавської області)

зі спеціальності 029 Інформаційна, бібліотечна та архівна справа
освітня програма «Документознавство та інформаційна
діяльність»

Виконавець роботи Каплун Віра Володимирівна

(підпис, дата)

Науковий керівник д. і. н., професор Оніпко Тетяна Володимирівна

(підпис, дата)

Рецензент Шаповал Лариса Іванівна

Полтава 2019

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АРХІВНІЙ СПРАВІ	10
1.1 Сутність, завдання та функції інформаційних технологій	10
1.2 Класифікація та складові інформаційних технологій	18
1.3 Еволюція інформатизації архівної справи в Україні	27
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДЕРЖАВНОМУ АРХІВІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	35
2.1 Характеристика діяльності Державного архіву Полтавської області	35
2.2 Аналіз рівня інформатизації Державного архіву Полтавської області	43
2.3 Стан впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльності Державного архіву Полтавської області	52
РОЗДІЛ 3 ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДЕРЖАВНОМУ АРХІВІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	60
3.1 Сучасні інформаційні технології у архівній справі: світовий та вітчизняний досвід	60
3.2 Потенційні можливості Державного архіву Полтавської області щодо використання сучасних інформаційних технологій	70
3.3 Шляхи удосконалення діяльності Державного архіву Полтавської області за допомогою сучасних інформаційних технологій	79
ВИСНОВКИ	87
РЕКОМЕНДАЦІЇ	91
СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ	93
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сучасний етап розвитку характеризується широким впровадженням інформаційних технологій у діяльність організацій усіх сфер сектору національної економіки. Складно назвати сферу діяльності, в якій не використовувалися б інформаційні технології. Така поширеність інформаційних технологій зумовлена переліком переваг, які вони надають будь-якому суб'єкту господарювання. Зокрема, інформаційні технології здатні значно спростити роботу персоналу, підвищити якість надання послуг, обслуговування споживачів, знизити витрати та багато іншого.

Особливо актуальним на сьогодні є впровадження інформаційних технологій у діяльність архівних установ. Оскільки вони відіграють досить важливу роль для розвитку державності, зберігають культурну, духовну та історичну спадщиність. Від їх роботи залежить сохрannість документів, які несуть державну та суспільну цінність. Крім того, окремі громадяни при втраті документів, виходу на пенсію чи інших причин звертаються до архівних установ для вирішення зазначених питань. Набагато швидше та легше обслуговувати звернення громадян за допомогою інформаційних технологій, які допоможуть швидко підготувати необхідну інформацію й навіть дистанційно їх обслуговувати. Тому саме впровадження інформаційних технологій у діяльність архівних установ для України повинно стояти на першому місці. Особливо актуальним постає дане питання в умовах євроінтеграційного вектору розвитку нашої країни.

Сьогодні, коли обсяги документації щоденно зростають, впровадження інформаційних технологій в архівну справу стали необхідною умовою ефективної роботи архівних установ. Все частіше через складність доступу до архівів збільшується час пошуку документів і, як наслідок, вимушених простоїв. Найбільш ефективним рішенням даної проблеми є впровадження інформаційних технологій в архівну справу. Впровадження інформаційних

технологій зможе забезпечити ефективну роботу всієї архівної установи та значно спростити роботу її співробітникам.

Водночас в Україні ситуація з впровадження інформаційних технологій у архівну справу є складною. Більшість вітчизняних архівних установ у найкращому випадку мають власну веб-сторінку, підключення до мережі Інтернет та традиційні офісні програмні продукти MS Office. Державних архівних установ, які б мали спеціалізовані інформаційні технології налічується досить мало. Більша їх кількість надають архівні послуги традиційним способом, відповідно до якого паперовий документообіг переважає над електронним.

Дійсно інформаційні технології у архівній справі стали незамінними помічниками, так як вони прискорюють пошук необхідних документів та інформації, яка запитується, спрощує доступ до них та їх збереження, систематизує всі внесені дані, надає неоціненну допомогу при складанні довідкового та інформаційно-пошукового матеріалу по фондах архіву. З цього слідує, що на сьогодні питання застосування інформаційних технологій в архівній справі є досить актуальним.

З можливим вступом України до ЄС постає завдання щодо відповідності функціонування архівної сфери усім найвищим європейським стандартам. У тому числі до цього й відноситься впровадження інформаційних технологій в діяльність архівних установ та підвищення рівня їх інформатизації.

Слід зазначити, що питанню впровадження та використання інформаційних технологій присвячено наукові праці багатьох вчених. Зокрема, серед опрацьованих джерел слід відмітити науковців, які внесли значний внесок у дослідження даної проблеми: А.-М. Аль-Джамалі, Л. Божук, Г.В. Боряк, Є.В. Вавілов, М.А. Венделева, О.М. Верес, О.Б. Вовк, О.Я. Гаранін, О. Загорецька, О.В. Кіщенко, В.С. Куйбіда, О.Б. Кукарін та ін.

Водночас, наукової літератури, яка б була присвячена питанню впровадження інформаційних технологій саме в діяльність архівних установ є досить обмаль. Дана проблематика залишалась поза полем зору науковців.

Саме зазначене й обумовлює потребу у проведенні подальших досліджень даного питання.

Теоретичну основу обґрунтування необхідності впровадження інформаційних технологій у діяльність архівних установ можна знайти в опублікованих працях таких науковців: В. М. Варенко, М.М. Васильченко, Н.В. Грицяк, Т.Захарченко, Л. Кисельова, Н. Коржик, В.А. Корнута, Ж.В. Кудрицька, Н. Кузовова, Т.Я. Купрунець та інших.

Вагомий внесок у наукову розробку теоретико-методологічних проблем впровадження інформаційних технологій в архівну справу зробили такі вчені: А. Лавренюк, С. Лісіна, Л.П. Марчук, Н.Мельник, Н. Меньківська, Г.В. Охріменко, Г.В. Папакін, С.В. Радченко, Х.О. Хащина та інші.

Більшість науковців наголошуються, що впровадження інформаційних технологій у діяльність архівних установ є єдиним шляхом щодо підвищення ефективності їх функціонування.

Мета дипломної роботи полягає в обґрунтуванні теоретичних, методичних і практичних положень щодо засад використання сучасних інформаційних технологій у архівній справі в умовах інформатизації, а також надання практичних рекомендацій з удосконалення процесу впровадження інформаційних технологій у діяльність конкретної архівної установи.

Для досягнення поставленої мети дослідження було сформульовано такі завдання:

- з'ясувати сутність, завдання та функції інформаційних технологій;
- розглянути класифікацію та складові інформаційних технологій;
- дослідити еволюцію інформатизації архівної справи в Україні;
- дати характеристику діяльності Державного архіву Полтавської області;
- здійснити аналіз рівня інформатизації Державного архіву Полтавської області;
- проаналізувати стан впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльності Державного архіву Полтавської області;

- провести порівняльний аналіз сучасних інформаційних технологій у архівній справі;
- виявити потенційні можливості Державного архіву Полтавської області щодо використання сучасних інформаційних технологій;
- запропонувати шляхи удосконалення діяльності Державного архіву Полтавської області за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Об'єкт дослідження – процес впровадження інформаційних технологій у архівну справу.

Предметом дослідження є теоретичні засади і прикладні аспекти застосування методів аналізу для діагностики проблем впровадження інформаційних технологій у архівну справу.

Суб'єкт дослідження – Державний архів Полтавської області (36011, вул. Пушкіна, 18/24, м. Полтава, Україна).

У процесі написання дипломної роботи були використані такі методи:

- аналізу – для визначення поняття інформаційної технології, його сутності та ролі;
- класифікації – з метою визначення основних видів інформаційних технологій;
- прогнозування – для визначення напрямів раціоналізації методів збору;
- оцінки – для визначення рівня інформатизації діяльності Державного архіву Полтавської області;
- індукції – з метою визначення головних проблем впровадження інформаційних технологій у Державному архіві Полтавської області;
- порівняльний – використаний при аналізі різних доступних інформаційних технологій поширених у архівній справі;
- прогностичний метод та метод моделювання використаний при розробці заходів щодо удосконалення діяльності Державного архіву Полтавської області на основі впровадження сучасних інформаційних технологій.

Здійснення даної дослідницької роботи відбувалося за допомогою теоретичних та практичних аспектів. Також були присутні елементи власних

наукових оцінок і результатів, одержаних відповідно до самостійно здійсненого аналізу й синтезу основних положень наукових і професійно-виробничих документів та проведеного експерименту в певній галузі.

Наукова новизна полягає у тому, що дипломна робота є комплексним дослідженням впровадження інформаційних технологій у діяльність Державного архіву Полтавської області. Знайшло подальше обґрунтування ролі інформаційних технологій у процесі обслуговування громадян. На основі експертних оцінок проведено порівняльний аналіз використання інформаційних технологій державними архівними установами. За допомогою методу SWOT-аналізу визначено можливості та перспективи подальшого впровадження інформаційних технологій у діяльність Державного архіву Полтавської області.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробленні рекомендацій щодо підвищення ефективності діяльності Державного архіву Полтавської області на основі впровадження інформаційних технологій.

Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі акти, нормативні та методичні документи, що регулюють діяльність архівних установ та процеси інформатизації.

У вступі викладено актуальність теми, об'єкт і предмет дослідження, методи його проведення, окреслено новизну.

У першому розділі «Теоретико-методологічні аспекти використання інформаційних технологій в архівній справі» з'ясовано сутність, завдання та функції інформаційних технологій; розглянуто класифікацію та складові інформаційних технологій; досліджено еволюцію інформатизації архівної справи в Україні.

У другому розділі «Аналіз використання інформаційних технологій у Державному архіві Полтавської області» охарактеризовано діяльність Державного архіву Полтавської області; здійснено аналіз рівня інформатизації Державного архіву Полтавської області; проаналізовано стан впровадження

сучасних інформаційних технологій у діяльності Державного архіву Полтавської області.

У третьому розділі «Шляхи вдосконалення процесу використання сучасних інформаційних технологій у Державному архіві Полтавської області» проведено порівняльний аналіз сучасних інформаційних технологій у архівній справі; виявлено потенційні можливості Державного архіву Полтавської області щодо використання сучасних інформаційних технологій; запропоновано шляхи удосконалення діяльності Державного архіву Полтавської області за допомогою сучасних інформаційних технологій.

Апробація теми. За матеріалами дослідження була опублікована стаття: Каплун В.В. Інформаційні технології в архівній справі: особливості та проблеми впровадження / В.В. Каплун, Т.В. Оніпко // Збірник наукових статей магістрів Інституту економіки, управління та інформаційних технологій. – Полтава: ПУЕТ, 2019. – С. 65–72.

Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів, дев'ять підрозділів, висновків, рекомендацій, списку інформаційних джерел; містить 102 сторінки тексту, 23 рисунків, 12 таблиць та 4 додатка. Робота налічує 90 найменувань інформаційних джерел, у тому числі 27 електронних публікацій.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В АРХІВНІЙ СПРАВІ

1.1 Сутність, завдання та функції інформаційних технологій

Історія засвідчила, що людство пережило кілька революцій. Остання – це інформаційна революція, яка спричинила найбільший вплив на розвиток суспільства. Головним результатом інформаційної революції стала поява й розвиток комп'ютерної техніки, різних інформаційних технологій та інших засобів, які забезпечують збір, обробку, аналіз та передавання інформації. З кожним наступним роком значення здобутків інформаційної революції лише збільшується.

Особливо важливою є інформаційна технологія, яка необхідна для забезпечення функціонування комп'ютерів, інформаційних систем та мереж. У наш час інформаційні технології відіграють надзвичайно велику роль. Інформаційні технології включають в себе програмне забезпечення, обладнання, програми та багато іншого. З появою інформаційних технологій та їх подальшим розвитком світ змінився назавжди [58, с. 117–118].

Практично в кожній господарській сфері людини, навіть, в домашніх умовах використовуються інформаційні технології. Без інформаційних технологій і її системної підтримки повноцінний розвиток неможливий.

Незважаючи на широке поширення та використання інформаційних технологій в усіх сферах людської діяльності сутність цього поняття є недостатньо вивченою. Багато людей навіть не здогадуються про роль та сутність інформаційних технологій. Постає важливе завдання щодо дослідження сутності поняття «інформаційної технології».

Першочергово слід відмітити, що офіційно термін «інформаційна технологія» був використаний наприкінці 1970-х років. В цей час під терміном «інформаційна технологія» визначали сукупність засобів для обробки інформації. Саме з цього часу й почались активні дослідження цього поняття. Критичний аналіз наукових праць дозволив у таблиці 1.1 систематизувати найбільш поширені наукові підходи щодо визначення сутності поняття «інформаційна технологія» [56, с. 28].

Таблиця 1.1 – Найбільш поширені наукові підходи щодо визначення сутності поняття «інформаційна технологія» [6, 12, 14–15, 26, 30, 56, 62]

Автор	Визначення поняття «інформаційна технологія»	Джерело
Закон України «Про Національну програму інформатизації» 1998 р.	цілеспрямована організована сукупність інформаційних процесів з використанням засобів обчислювальної техніки, що забезпечують високу швидкість обробки даних, швидкий пошук інформації, розосередження даних, доступ до джерел інформації незалежно від місця їх розташування	[6]
Г.В. Боряк	будь-яке обладнання або техніка, яка використовується компанією, установою чи будь-якою іншою організацією, для оброблення інформації	[12]
В.М. Варенко	життєво важлива і невід’ємна частина сучасного світу, яка необхідна для швидкої обробки, аналізу та передачі інформації без її спотворення	[14]
М.М. Васильченко	технологія, що включає розробку, обслуговування та використання комп’ютерних систем, програмного забезпечення і мереж для обробки та поширення даних	[15]
С. Івахненко	необхідний інструмент для забезпечення ефективного управління інформаційними потоками	[26]
В.А. Корнута	засіб для захисту даних та інформації, створення і адміністрування баз даних, швидкого пошуку потрібної інформації, а також виконання ряду інших робіт пов’язаних з інформацією	[30]
Т.В. Тарнавська	технологія, яка охоплює всі аспекти управління та обробки електронної інформації, особливо в діловому світі, де комп’ютери є життєво важливими для управління даними	[56]
О.М. Яновський	набір інструментів, процесорів та методів для роботи з системою, процесорами та актуальною інформацією	[62]

Отже, думки науковців різняться щодо єдиного визначення поняття «інформаційна технологія». Водночас об’єднує те, що усі науковці притримуються думки, що інформаційна технологія передусім необхідна для

обробки інформації. На нашу думку, під інформаційною технологією необхідно розуміти сукупність певного програмного забезпечення на базі якого відбувається процес збору, передачі, накопичення, опрацювання, зберігання, подання і використання інформації.

Інформаційні технології є досить багатогранними і можуть включати в себе програмне забезпечення, обладнання, програми та багато іншого. Багато що з того, що люди використовують в 21 столітті, було створено завдяки інформаційним технологіям.

Сьогоднішній світ неможливо уявити без інформаційних технологій. Такі ж предмети, як автомобілі, використовують інформаційні технології. Бізнес, освіта, архівні установи і навіть охорона здоров'я набули розвитку завдяки інформаційним технологіям. З використанням інформаційних технологій усі сфери діяльності перейшли на якісно вищий рівень розвитку [61, с. 77].

Інформаційні технології стали основною рушійною силою у багатьох організаціях. Ці організації прагнуть отримати ІТ-додатки, які можуть допомогти їм ефективно продавати свої продукти або послуги. Наприклад, за допомогою Інтернету організації або підприємства швидше передають інформацію, а також координують безліч дій для досягнення ефективності. Вони також використовують Інтернет для продажу своїх послуг або продуктів. Інформаційні технології змінили бізнес, освіту, медицину, архівну справу і багато інших галузей. У діловому світі – це допомогло створити «мережеву економіку», де бізнес в реальному часі пов'язаний зі своїми постачальниками, клієнтами, виробниками та діловими партнерами. Таким чином, інформаційні технології є інструментом, що сприяє економічному та інтелектуальному розвитку.

Інформаційні технології на разі виконують безліч функцій, які прямо пов'язані з інформацією. Зокрема, більшість сучасних науковців виділяють такі функції інформаційних технологій як: збір даних, обробка даних, генерація інформації, зберігання інформації та отримання інформації. Більш детальна

характеристика основних функцій інформаційних технологій наведена на рис. 1.1.

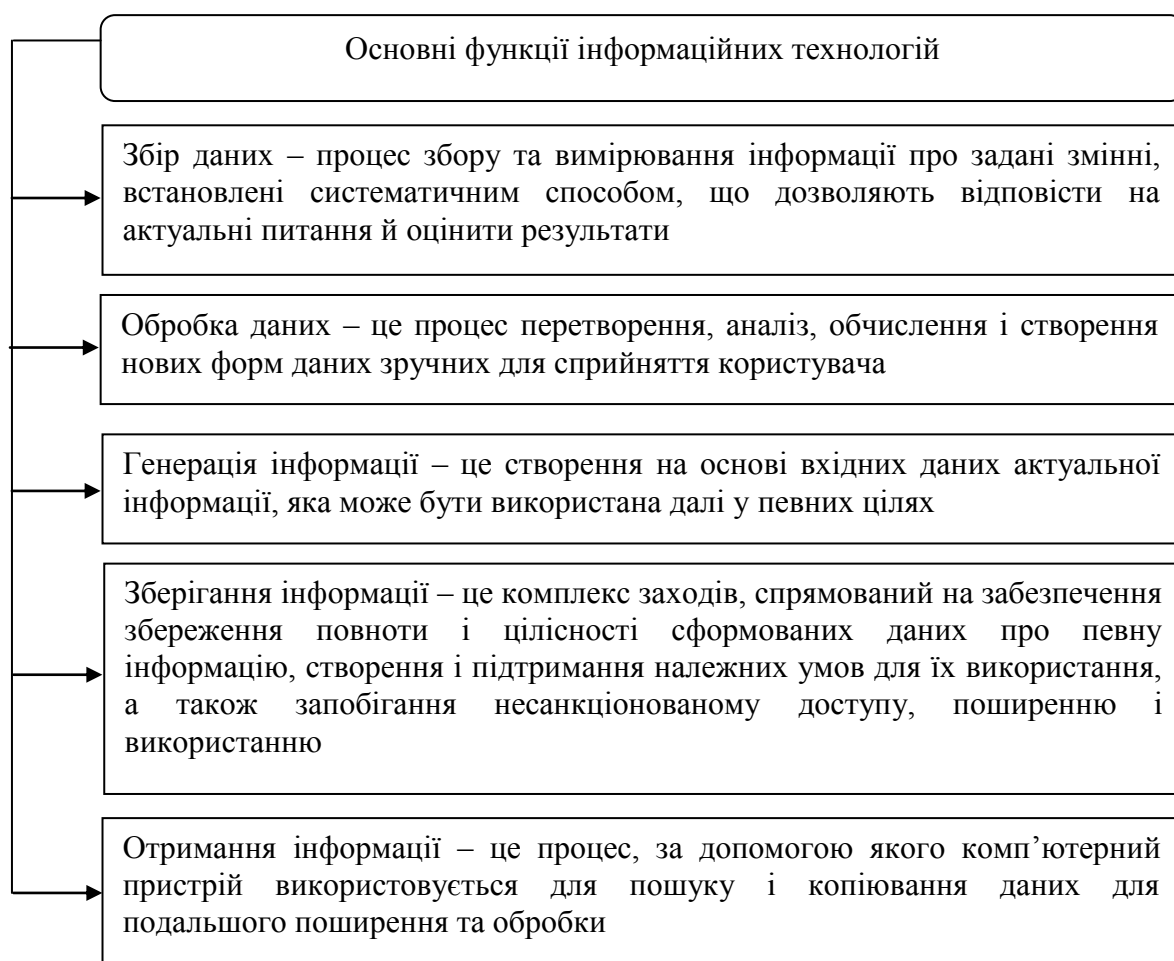

Рисунок 1.1 – Основні функції інформаційних технологій [60, с. 346]

В даний час світ є свідком швидкого еволюційного процесу в потребі у інформаційних технологіях щодо кількості, якості та доступу до інформації, щоб прийняти найкраще рішення, виходячи з різних змін та динаміки середовища. Це наочно демонструє зростаюче значення інформаційних технологій та їх здатність задовольняти потреби підприємств, установ та населення в цілому в інформації. Це підкреслює важливість розвитку інформаційних технологій та підвищення їх ефективності використання.

Поряд з функціями інформаційних технологій вчені виділяють і його задачі. При цьому інформаційні технології мають властивість виконувати різні завдання в залежності від сфери їх використання. Водночас провівши аналіз

наукових праць присвячених дослідженню питань інформаційних технологій дозволив узагальнити типові завдання (рис. 1.2).

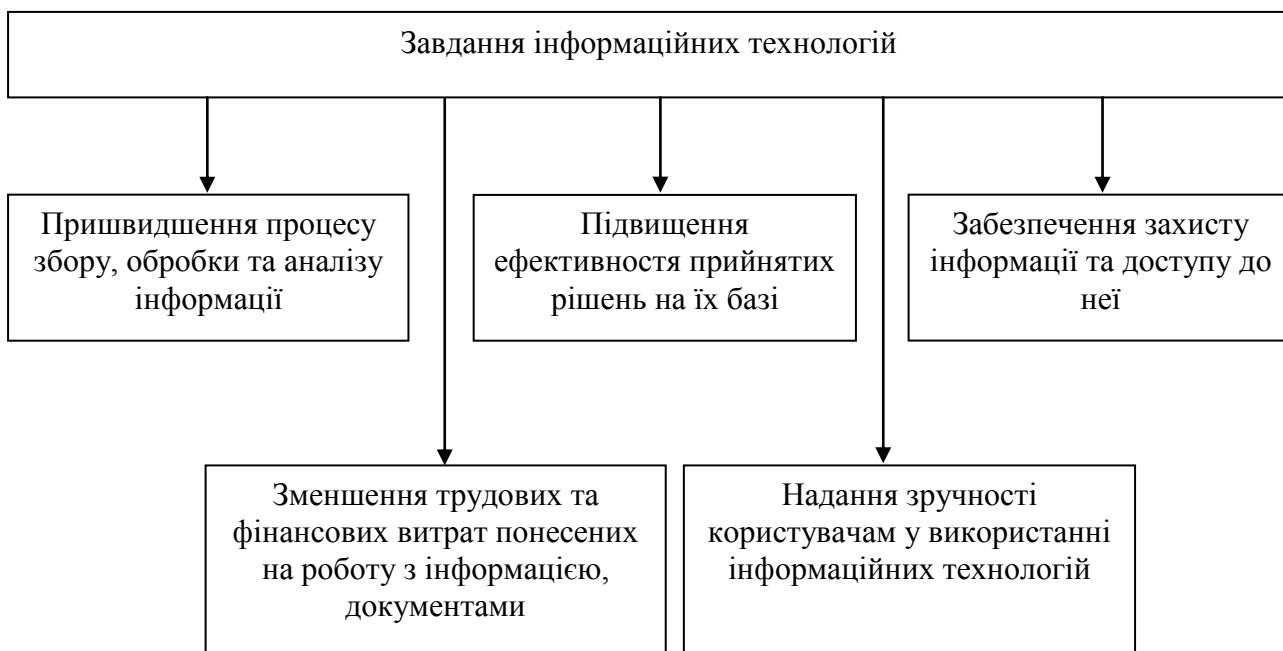

Рисунок 1.2 – Завдання інформаційних технологій [53, с. 18]

Усі завдання інформаційних технологій тісно взаємопов'язані з його функціями. В сукупності вони направлені на досягнення головної мети кожної інформаційної технології – зробити доступ та роботу користувача з інформацією більш простою та легкою.

Дійсно, сьогодні інформаційні технології становлять фундаментальну частину майже всіх секторів, будь то промисловий, освітній або будь-який інший. Інформаційні технології сьогодні необхідні для забезпечення безперебійної роботи всіх відділів компанії, таких як відділ кадрів, фінансовий відділ, виробничий відділ тощо. Відомо, що програмні додатки і апаратні пристрої є основними елементами, необхідними для використання інформаційних технологій. Веб-браузери, операційні системи, ERP і спеціальні програми – це все програмне забезпечення, що використовується в інформаційних технологіях [56, с. 29].

Інформаційні технології відіграють важливу роль в простому вирішенні математичних задач, особливо в області проектування і управління проектами.

Інформаційні технології широко використовуються для автоматизованого виробництва конфіденційної інформації, поновлення важливих бізнес-процесів і оптимізації різних бізнес-процесів.

Інформаційні технології здатні підвищити ефективність будь-якої діяльності, де застосовуються. Здебільшого організації покладаються на інформаційні технології з метою забезпечення більш швидкого зв'язку, обробки даних та аналізу інформації. Відомо, що інформація в сучасних умовах є важливою складовою успіху, тому пришвидшення її зроби, обробки та аналізу дозволяє отримувати важливі переваги. Отже, інформаційні технології використовуються у різних сферах діяльності. Доречно у табл. 1.2 відобразити значення інформаційних технологій для різних сфер діяльності.

Таблиця 1.2 – Значення інформаційних технологій для різних сфер діяльності [розроблено автором на основі власних досліджень]

Сфера діяльності	Значення інформаційних технологій
1	2
Освітня діяльність	Інформаційні технології відіграють ключову роль в здатності учнів (студентів) навчатись. Зараз велика кількість шкіл, вищих навчальних закладів пропонують онлайн-навчання або дистанційне навчання. Завдяки цьому студент має можливість навчатись у вільний для нього час та виконувати усі необхідні завдання в режимі онлайн. Такий спосіб навчання забезпечується завдяки використанню інформаційних технологій.
Фінансова діяльність	Насамперед банківські та подібні установи з розвитком інформаційних технологій надають можливість клієнтам в режимі онлайн оформити кредит, депозит, здійснити переказ коштів і багато іншого. Завдяки інформаційним технологіям банківські установи мають можливість обслуговувати клієнтів в режимі онлайн в період 7/24/365. За таких умов у клієнтів відпадає потреби чекати в черзі на обслуговування, йти в офіс банку тощо.
Діяльність в охороні здоров'я	Із застосуванням інформаційних технологій медичні заклади отримали можливість у цифровому форматі вести історію хвороб пацієнтів. Подібні зміни дозволяють знизити витрати і збільшити кількість часу, яке лікарі можуть витратити на пацієнтів. З розвитком інформаційних технологій та їх поширенням на медичну галузь лікарі мають можливість застосовувати комп'ютерну томографію. Яка є дуже корисною для виявлення захворювань, які не виявляються при аналізі крові або інших медичних аналізах.

1	2
Сфера безпеки	З такою кількістю транзакцій, що здійснюються в Інтернеті, і великою кількістю інформації, доступної в Інтернеті, важливо забезпечити безпеку всього цього. Інформаційні технології дозволяють онлайнданим залишатися в безпеці до тих пір, поки до них не будуть підключені відповідні канали. Використовуючи паролі і шифрування, інформаційні технології приховують особисті цифрові дані користувачів, і єдиний спосіб отримати до них доступ – це підприємства, які отримали дозвіл.
Архівна справа	З поширенням інформаційних технологій в архівній справі відпала потреба у веденні рукописної інформації, формування паперових каталогів, зменшилась трудомісткість роботи зайнятих працівників. Інформаційні технології дозволили оцифрувати велику кількість важливих документів та забезпечити їх більший рівень збереженості. Користувачі архівної інформації отримали доступ до онлайн-архіву, що значно економить їх час та зручність представлення потрібної інформації
Бізнес в цілому	З появою інформаційних технологій світ бізнесу змінився назавжди. Підприємства використовують інформаційні технології для забезпечення безперебійної роботи своїх відділів. Використовуючи інформаційні технології, підприємства мають можливість переглядати зміни на світових ринках значно швидше, ніж зазвичай. Більшість великих підприємств мають власний відділ інформаційних технологій, призначений для обслуговування програмного і апаратного забезпечення. Використовуючи інформаційні технології, такі компанії, як Amazon, працюють, щоб допомогти зайнятим споживачам робити покупки в магазинах. Всього кілька кліків клавіатурою на сайті дозволяють споживачеві відправити замовлення та здійснити покупку.

Вищенаведені дані підтверджують вагоме значення інформаційних технологій для будь-якої людської сфери діяльності. Внесок інформаційних технологій у розвиток суспільства складно переоцінити, вони вкорінилися у буденне життя кожного громадянина.

Роль інформаційних технологій в бізнесі проявляється в тому, як вони допомагають стати організації більш продуктивною, підвищити продуктивність, економити гроші, поліпшити якість обслуговування клієнтів, оптимізувати комунікації і поліпшити прийняття управлінських рішень. Це також відіграє роль в наданні допомоги підприємствам в умовах глобалізації

та в наданні співробітникам доступу до інформації про в будь-якому місці і в будь-який час.

Інформаційні технології надають кожному в кого є доступ до інтернету та персональний комп'ютер або смартфон працювати дома, отримувати нову інформацію, завдання від вищого керівництва і багато чого іншого. Це дозволяє підвищити продуктивність, тому що людина може виконувати роботу, навіть коли фізично знаходиться за межами офісу. Також інформаційні технології значно підвищуються комунікативність. Інформаційні технології надають можливість для швидкого і ефективного спілкування. Сучасні інформаційні технології дозволяють підключити співробітників до електронної пошти, відеоконференцій і внутрішніх чатів, щоб у них завжди був ефективний спосіб спілкування [43, с. 44–45].

Крім того інформаційні технології полегшують зберігання і відновлення величезної інформації за допомогою апаратних і програмних мереж та робочих станцій при менших витратах. Інформаційні технології дозволяють комбінувати і конфігурувати дані для створення абсолютно нової інформації, яка допомагає приймати швидкі рішення. Інформаційні технології дозволяють спілкуватися з людьми в будь-якій частині світу. Вони є необхідною та важливою частиною сучасного світу для кожної людини та організації. Таким чином, це допомагає мати доступ до будь-якої інформації для прийняття швидких рішень. Людські ресурси можуть бути використані найкращим чином за допомогою інформаційних технологій, щоб мати конкурентну перевагу за рахунок підвищення їх продуктивності.

Таким чином, інформаційні технології – це сукупність певного програмного забезпечення на базі якого відбувається процес збору, передачі, накопичення, опрацювання, зберігання, подання і використання інформації. Інформаційні технології сьогодні використовуються у багатьох різних сферах, від промислової, управлінської до освітньої. З появою інформаційних технологій перед суспільством відкрились широкі можливості для подальшого збагачення нашого життя. Інформаційні технології використовуються як великими

компаніями, окремими домогосподарствами, так і звичайними людьми для особистих цілей. На сьогодні не можливо уявити суспільство, підприємства, установи та організації в незалежності від форми власності, без активного застосування інформаційних технологій. Чим ширше використовуються інформаційні технології, тим ефективніша діяльність.

Слід додати, що інформаційні технології розвиваються стрімкими темпами. Тому існують різні їх види, з огляду на це в наступному підрозділі дипломної роботи розглянемо класифікацію та складові інформаційних технологій.

1.2 Класифікація та складові інформаційних технологій

Сучасна інформаційна технологія орієнтована на застосування найширшого спектру технічних засобів електронно-обчислювальних машин і засобів комунікацій. На її основі створено та створюються обчислювальні системи й мережі різних конфігурацій не тільки для нагромадження, зберігання, перероблення інформації, але й максимального налаштування робочого місця спеціаліста й для підтримки прийняття рішення керівника.

Як зазначалось у п.п. 1.1 даної роботи інформаційні технології набули поширення у всіх видах людської діяльності. Для того, щоб з максимальною користю їх використовувати та отримувати найбільший ефект важливо розуміти їх будову та специфіку. Адже, інформаційна технологія являє собою складну комбінацію апаратних засобів і програмного забезпечення, які необхідні для збору, обліку та поширення інформації.

Загальноприйнято виділяти 5 головних складових інформаційної технології, а саме: технічне забезпечення, програмне забезпечення, інформаційне забезпечення, організаційне забезпечення та кадрові ресурси (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Складові інформаційних технологій [складено автором на основі 41, с. 136]

Інформаційна технологія включає у себе 5 основних складових, які об'єднані для виконання операцій пов'язаних з введенням, обробки, виведення, зворотного зв'язку і контролю. Доцільно надати коротку характеристику кожній із складових інформаційних технологій.

Центральним елементом будь-якої інформаційної технології є технічне забезпечення. Технічне забезпечення включає у себе все фізичне обладнання, яке використовується для введення, виведення і обробки. Яке саме комп'ютерне обладнання використовувати залежить від типу інформаційної технології. До допоміжного технічного забезпечення інформаційних технологій відносяться периферійні пристрої, які працюють з комп'ютерами, такі як клавіатури, зовнішні накопичувачі і маршрутизатори. Також до технічного забезпечення інформаційних технологій відносяться сканери, ксерокси, принтери, МФУ, які допомагають інформаційним технологіям при виведенні даних та відображенні інформації.

У даному випадку технічне забезпечення не може повноцінно функціонувати без інформаційних технологій, і навпаки – інформаційні технології втрачають своє позитивні властивості без належного технічного забезпечення. У якості головного компонента технічного забезпечення виступає персональний комп'ютер, при цьому може бути як ноутбук, мікрокомп'ютер, суперкомп'ютери чи планшет та смартфон. Розмір та можливості технічного забезпечення прямо залежать від інформаційної технології та цілей її використання [35, с. 53].

Програмне забезпечення являється наступним важливим компонентом інформаційної технології. Роль програмного забезпечення полягає у виконанні поставлених користувачем операцій. Програмне забезпечення виступає своєрідною зв'язуючою ланкою між користувачим та комп'ютером. Програмне забезпечення може бути різної складності: від найпростіших програмних продуктів таких як офісний пакет Microsoft Office до надсучасних і потужних програмних продуктів, які здатні вирішити надскладні задачі. Саме завдяки програмному забезпеченню відбувається виконання таких завдань як: накопичення, обробка, аналіз, зберігання та виведення інформації.

Програмне забезпечення можна розділити на два типи: системне програмне забезпечення та прикладне програмне забезпечення. Основною частиною системного програмного забезпечення є операційна система, така як Windows або iOS, яка управляє роботою обладнання. Прикладне програмне забезпечення призначене для конкретних завдань, таких як обробка електронної таблиці, створення документа або розробка веб-сторінки [34, с. 7–8].

Інформаційне забезпечення є третьою важливою складовою інформаційної технології. Головне завдання інформаційної технології полягає у зборі, обробці, аналізі та виведення інформації. Для досягнення цього завдання необхідні первинні вхідні дані, з якими у подальшому реалізуються операції по її переробці. Для отримання цих вхідних даних й необхідне інформаційне забезпечення.

Для ефективної взаємодії усіх складових інформаційної технології необхідне їх регламентування. Виконати це завдання покликане організаційне забезпечення. Організаційне забезпечення включає у себе сукупність певних методів, засобів, інструкцій, які регламентують особливості та правила використання й роботи інформаційних технологій.

Останнім і, можливо, найважливішим компонентом інформаційних технологій є кадрові ресурси: люди, які необхідні для використання інформаційних технологій, і процедур, Саме кадри направлять роботу інформаційних технологій та експлуатують їх. Якби корисні та «розумні» не були інформаційні технології, але їх роботу потрібно постійно направляти, керувати усіма операціями [31, с. 78–79].

Відтак, інформаційні технології обов'язково повинні містити 5 основних складових: технічне забезпечення, програмне забезпечення, інформаційне забезпечення, організаційне забезпечення та кадрові ресурси. Від взаємодії цих складових залежать корисність від експлуатації інформаційних технологій. Центром інформаційних технологій є кадри, які управляють усіма процесами та виступають у ролі споживачів отриманих результатів. Завдання інформаційних технологій полягає у полегшенні роботи працівників, наданні їм допомоги, а не заміні їх.

Слід зазначити, що основними характеристиками інформаційних технологій є такі:

- об'єктом обробки є дані;
- метою обробки є отримання інформації;
- засобами реалізації процесу в інформаційних технологіях є програмні, апаратні, програмно-апаратні обчислювальні комплекси;
- вибір керуючих дій процесами обробки здійснюється особами, що приймають рішення;
- критерієм оптимізації процесу обробки є своєчасність подання інформації користувачу, її достовірність, надійність, зрозумілість та повнота [26, с. 53].

Кожна інформаційна технологія також має певні властивості. Основними властивостями інформаційних технологій є: доцільність, наявність складових та їх структури, взаємодія із зовнішнім середовищем, цілісність, а також розвиток у часі. Характеристику основним властивостям інформаційних технологій наведено на рис. 1.4.

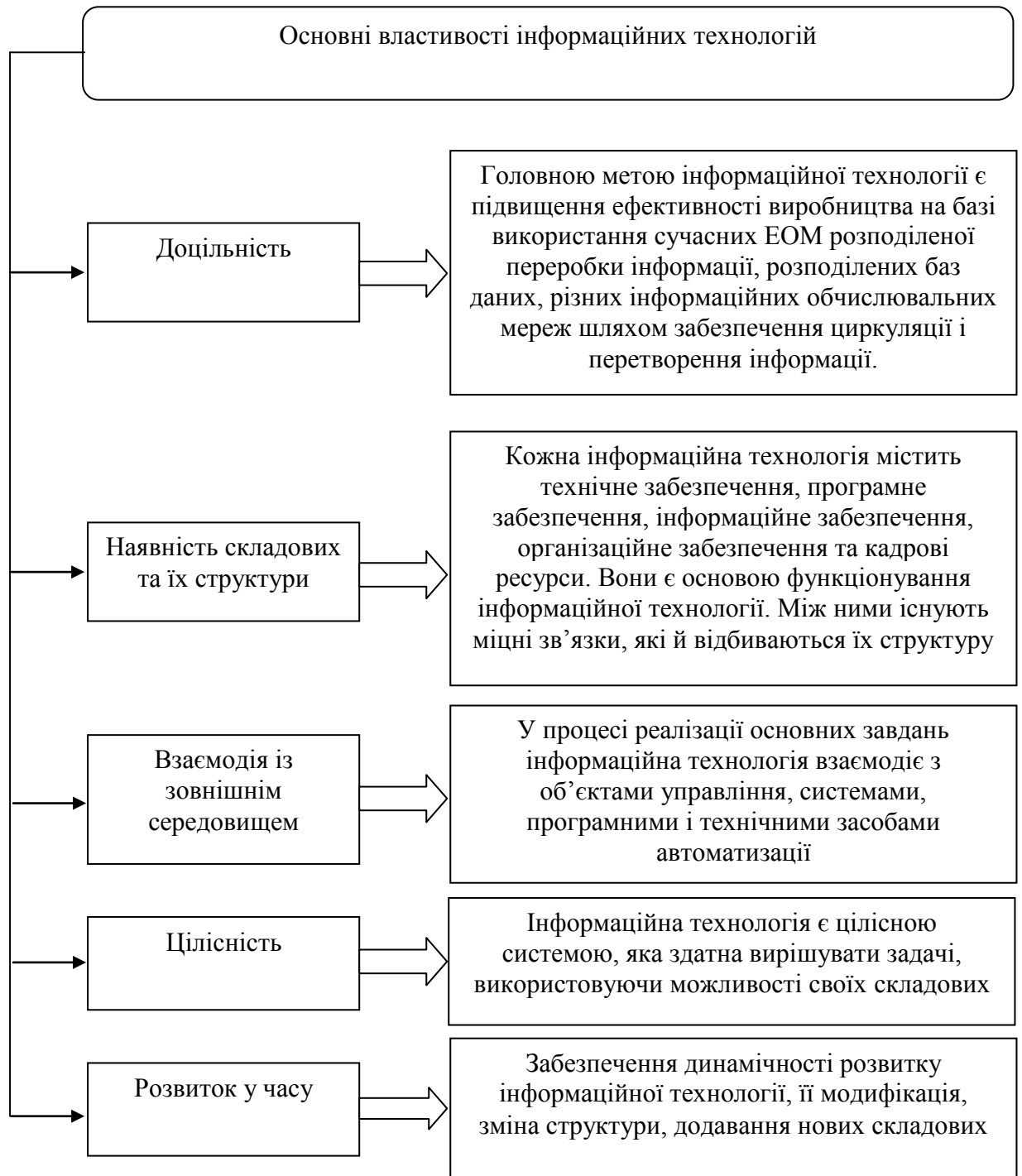

Рисунок 1.4 – Основні властивості інформаційних технологій [21, с. 44–48]

Завдяки зазначеним вище властивостям інформаційні технології здатні виконувати свої безпосередні завдання та досягати головну мету. Головним є те, що інформаційні технології мають можливість розвитку в часі. Це означає, що будь-яка інформаційна технологія перебуває під постійним удосконаленням у зв'язку з ускладненням завдань, які доводиться вирішувати.

Інформаційні технології завжди перебувають під постійним удосконаленням та появою нових технологій. На разі сфера інформаційних технологій є однією з тих сфер, яка розвивається найшвидшими темпами у порівнянні з іншими. При цьому, що в наступні роки вчені прогнозують подальший розвиток інформаційних технологій. У першу чергу це пов'язано з потребою сучасних організацій в інформаційних технологіях, які покликані удосконалити їх діяльність та підвищити загальну ефективність.

На сьогодні темпи розвитку інформаційних технологій досягли таких темпів, що нові їх продукти появляються майже щоденно. Для розрізнення інформаційних технологій вченими використовується їх класифікація. Водночас загальноприйнятої класифікації, за якої виокремлюють інформаційні технології – не існує. Це пов'язано з тим, що на даний час існують досить багато видів різних інформаційних технологій, їх новинки появляються щоденно. Між вченими, які досліджували дану сферу, тривають постійні дискусії відносно виділення ознак, за якими можна класифікувати інформаційні технології. Вважаємо за необхідне розглянути пропоновані в науковій літературі підходи щодо класифікації інформаційних технологій. Передусім у табл. 1.3 відобразимо узагальнену класифікацію інформаційних технологій.

Таблиця 1.3 – Узагальнена класифікація інформаційних технологій [19, с. 87]

№	Класифікаційна ознака	Види інформаційних технологій
1	2	3
1	За способом реалізації	Традиційні Нові інформаційні технології
2	За ступенем охоплення завдань управління	Електронна обробка даних Автоматизація функцій управління Підтримка прийняття рішень Електронний офіс Експертна підтримка

1	2	3
3	За класом реалізованих технологічних операцій	Мультимедійні системи
		Робота із графічними об'єктами
		Робота з табличним процесором
		Робота з текстовим редактором
4	За типом користувацького інтерфейсу	Пакетні
		Діалогові
		Мережні
5	За способом побудови мережі	Локальні
		Багаторівневі
		Розподілені
		Глобальні
6	За предметними областями обслуговування	Бухгалтерський облік
		Банківська діяльність
		Податкова діяльність
		Страхова діяльність
		Інші
7	За способом централізації	Централізовані
		Децентралізовані
		Комбіновані

Наведена вище класифікація є досить умовною. Велика кількість інформаційних технологій, представлених на ринку з точки зору їх функціональності, технічних особливостей, термінів реалізації, вартості та інших параметрів, може належати до різних класів представленої класифікації.

Окремої уваги заслуговує класифікаційна ознака за способом реалізації. Відповідно до якої виділяють нові інформаційні технології та традиційні. Традиційні інформаційні технології головним чином орієнтовані на масове використання ПЕОМ і мають на меті зменшення трудомісткості при виконанні поточних та рутинних завдань. До даної групи відносяться найпростіші інформаційні технології, які дозволяють користувачу виконувати прості завдання: як відтворення тексту, набір матеріалу, проведення математичних розрахунків тощо.

Нові інформаційні технології розвивались під дією трансформації науки та техніки. Головною передумовою появи нових інформаційних технологій стала глобалізація, яка вимагала здатності передавати інформацію на великі відстані. Як результат з'явилися та запрацювали сучасні смартфони, факси, телеграфи та

інші засоби передачі інформації. Їх повноцінне функціонування забезпечується завдяки інформаційним технологіям. Види сучасних інформаційних технологій наведено на рис. 1.5.

Рисунок 1.5 – Види сучасних інформаційних технологій [82]

Останнім часом найбільшого розвитку та значення набувають інформаційні технології експертних систем. Їх суть полягає в наданні користувачеві консультацій для вирішення певної проблеми. На разі розвиваються експертні системи, які засновані на використанні штучного інтелекту. Використання штучного інтелекту дозволяє мінімізувати ризик прийняття неправильного рішення, допущення помилки тощо.

Слід зазначити, що нові інформаційні технології базуються на трьох основних принципах [70]:

- інтерактивний (діалоговий) режим роботи з комп'ютером;
- інтегрованість (стикування, взаємозв'язок) з іншими програмними продуктами;
- гнучкість процесу зміни як даних, так і постановок завдань.

Помітною тенденцією сучасності є активне поширення інформаційних технологій, які постійно оновлюються, стають більш ефективними та дешевшими. Досягнення в області інформаційних технологій створюють більш потужні вигідні пристрої для створення динамічної віртуальної мережі, які дозволяють людям у всьому світі спілкуватись і обмінюватись інформацією

другого з іншими. Інформаційні технології використовують різні форми, такі як персональні комп'ютери, смартфони, Інтернет-технології, а також штучний інтелект та робототехніку. В дійсності список інформаційних технологій постійно збільшується, і нові форми цих технологій проникають у всі аспекти повсякденного життя. Інформаційні технології використовуються для записів, передачі, синтезування або організації інформації з використанням комп'ютерних технологій. Об'єднує всі інформаційні технології те, що вони записують, зберігають, обробляють, передають, синтезують та генерують інформацію.

Таким чином, сучасний розвиток науки та техніки зумовив появу інформаційних технологій. Інформаційні технології перетворюють діяльність багатьох галузей, в тому числі і роботу архівних установ. Поступово інформаційні технології укоріняються в суспільство та стають незамінним атрибутом повсякденного життя. Інформаційні технології розвиваються швидкими темпами, на сьогодні в наукових працях представлено різні варіанти їх класифікації. Більшість вчених розрізняє інформаційні технології за: способом реалізації, ступенем охоплення завдань управління, класом реалізованих технологічних операцій, типом користувацького інтерфейсу, способом побудови мережі, предметними областями обслуговування та за способом централізації. На сьогодні актуальними є інформаційні технології, які базуються на використанні елементів штучного інтелекту, саме їх розвиток у подальшому повинен набути глобального характеру.

Інформаційні технології у тих сферах, де використовуються здійснюють справжню революцію. Однією із сфер, де активно запроваджуються та використовуються інформаційні технології є архівна справа. З огляду на вищенаведене в наступному підрозділі дипломної роботи доцільно розглянути еволюцію інформатизації архівної справи в Україні.

1.3 Еволюція інформатизації архівної справи в Україні

Як зазначалось в попередніх підрозділах магістерської роботи, інформаційні технології глибоко вкорінилися в усі сфери людської діяльності. Використання інформаційних технологій в різних областях стало необхідністю в сучасному світі. Великий період часу та еволюції пройшло від початкових комп'ютерних систем до сучасних комп'ютерних систем.

Історія розвитку комп'ютерів часто згадується по відношенню до різних поколінь обчислювальних пристроїв. Покоління відноситься до стану поліпшення в процесі розробки продукту. Цей термін також використовується в різних досягненнях нових комп'ютерних технологій. З кожним новим поколінням схема ставала все менше і більш просунутою, ніж попереднє покоління. В результаті мініатюризації швидкість, потужність і пам'ять комп'ютера пропорційно збільшилися. Постійно розвиваються нові інформаційні технології, які впливають на те, як розвивається суспільство [47].

Кожне покоління інформаційних технологій характеризується значним технологічним розвитком, яке докорінно змінило роботу комп'ютерів, що призвело до створення все більш компактних, дешевих, потужних, ефективних і надійних пристроїв. З розвитком інформаційних технологій почався процес широкого їх розповсюдження у різні сфери діяльності. Не оминув даний процес й архівну справу.

Процес активного впровадження у діяльність архівних установ програмного забезпечення, комп'ютерів та різних інформаційних технологій, які дозволяють значно спростити і вдосконалити роботу архівістів отримав назву інформатизації.

Інформатизація відіграє життєво важливу роль для розвитку архівних установ. Завдяки інформатизації більшість архівних установ змогли отримати можливість працювати з веб-ресурсами, електронними журналами,

електронними книгами, репозиторіями, а також проводити оцифруванням архівних документів тощо.

Розглядаючи загальну картину інформатизації архівної справи, необхідно підкреслити, що даний процес є досить молодим. Оскільки розвиток інформаційних технологій та спеціалізованого програмного забезпечення, яке використовується в архівній справі набуло широкого поширення зовсім недавно. Проте, простежуючи загальні тенденції розвитку архівної справи, а також постійно зростаючі обсяги інформації, яку необхідно обробити, зберегти і мати при необхідності швидкий доступ до неї, інформатизація архівної справи стала єдиним обґрунтованим і перспективним процесом, здатним відповідати всім вимогам сучасної архівної галузі [38, с. 40].

Історія інформатизації архівної справи тісно пов'язана з історією еволюції обчислювальної техніки та носіїв інформації. Разом з тим для кожного етапу характерне своє трактування ролі інформаційних технологій у розвитку архівної справи в Україні.

Так, еволюція інформатизації архівної справи в Україні у своєму розвитку пройшла декілька етапів, які наведені на рис. 1.6.

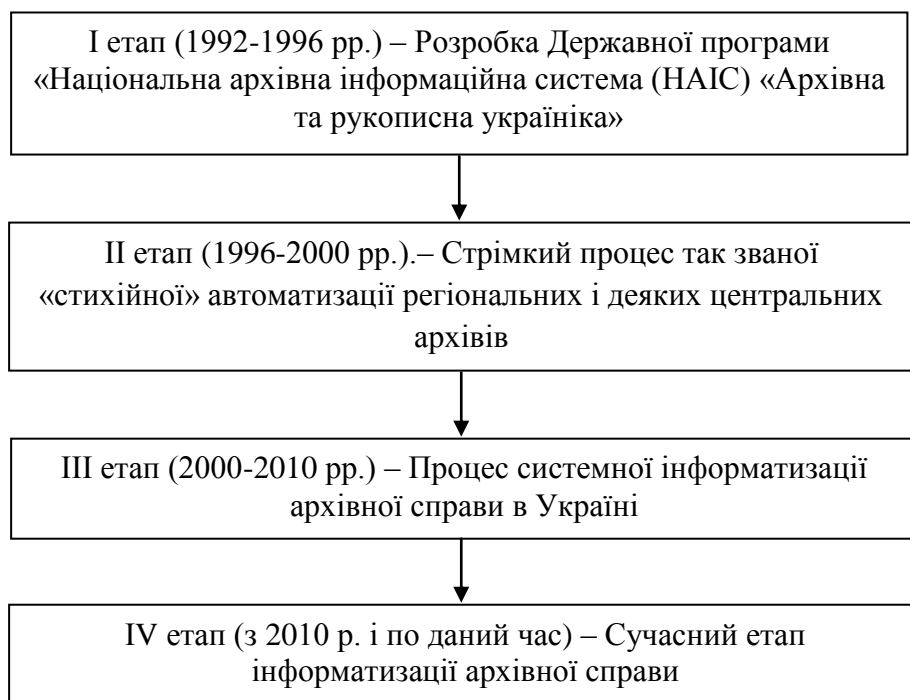

Рисунок 1.6 – Етапи інформатизації архівної справи в Україні [32]

Інформатизація архівної справи в Україні налічує 27 років, які включають 4 етапи. Розгляньмо їх більш детально.

Перший етап інформатизації архівної справи в Україні охоплює період в 1992-1996 рр. Даний етап ознаменувався розробкою та впровадженням Державної програми «Національна архівна інформаційна система (НАІС) «Архівна та рукописна україніка». Розробка якої почалася саме з 1992 р. Дана програма переслідувала головну мету – створення єдиної інформаційної системи, яка б охоплювала усі архівні фонди країни. Крім того створення «архівної україники» передбачало охоплення й тих документів, які ають українське походження, але знаходяться в архівних установах іноземних країн.

На першому етапі інформатизації державі не вдалось охопити усі архівні установи та створити єдину інформаційні мережу. На першому етапі інформатизація охопила лише окремі архіви та не охопила передбачувану програмою усі архівні установи. До того ж інформатизація архівної справи мала винятково епізожичний характер і обмежувалась впровадженням інформаційних технологій для вирішення конкретних завдань. Водночас саме перший етап надав значний імпульс для подальшої інформатизації архівної справи в Україні.

Другий етап інформатизації архівної справи охопив період в 1996–2000 рр. Характерною ознакою даного етапу став стрімкий процес «стихійного» впровадження програмного забезпечення, периферійних пристроїв та інформаційних технологій у архівні установи всіх рівнів. Зазначений етап інформатизації архівної справи зумовлений активним розвитком в цей період комп'ютерної техніки і програмного забезпечення. Також в цей період в Україні широкого поширення набуло вивчення інформатики як науки та поширення її здобутків в усі сфери народного господарства [35, с. 57–58].

Головною проблемою другого етапу інформатизації архівної справи в Україні є відсутність дієвої програми, яка б визначала головні аспекти, мету та завдання впровадження інформаційних технологій в діяльність архівних

установ. Архівні установи самостійно займались впровадження останніх здобутків комп'ютерних технологій. В одних архівних установах широкого поширення набули інформаційні технології, а в інших взагалі не простежувалось їх впровадження.

Найбільший вплив на інформатизацію архівної справи в Україні зробив третій етап, який охоплює проміжок часу в період 2000–2010 рр. Даний етап інформатизації архівної справи носить назву «Процес системної інформатизації архівної справи в Україні». Його початком справедливо вважають 2000 р., коли запрацював в Україні Центр інформаційних технологій Державного комітету архівів України (Держкомархів).

В кінці 2000 р. відповідно до Указу Президента України «Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні» та Розпорядження Президента України «Про невідкладні заходи щодо розвитку архівної справи» було створено та введено в дію офіційний веб-сайт Державного комітету архівів України (ДКАУ) [32].

Кожен користувач мережі інтернет з цього часу мав доступ до вільного користування інформацією, яка представлена на офіційному веб-сайті ДКАУ, а також залишити запит у режимі онлайн. Державний архів України запрацював як основний державний інформаційний ресурс. Згідно статистичних даних щороку офіційний-сайт ДКАУ відвідує більше 1 млн. віртуальних користувачів.

Створення офіційного веб-сайту ДКАУ став поштовхом створення веб-сайтів й обласних та місцевих архівних установ. Зокрема, першочергово були створені веб-сайти державних архівів Київської, Харківської, Чернігівської, Дніпропетровської та Полтавської областей. На офіційному веб-сайті ДКАУ розміщувались посилання на веб-сайти обласних держархівів.

В період третього етапу інформатизації було прийнято ряд заходів щодо впровадження в усі архіви України персональних комп'ютерів, об'єднання їх в єдину локальну мережу, а також надання доступу архівам до глобальної мережі Інтернет. Усі архівні установи України мали доступ до вільного користування

Інтернетом, користування електронною поштою. Все зазначене не лише удосконалило діяльність архівних установ, але й значно підвищило якість наданих послуг населенню, а також спростило роботу зайнятих в архівній справі.

Головні результати третього етапу інформатизації архівної справи в Україні наведемо на рис. 1.7.

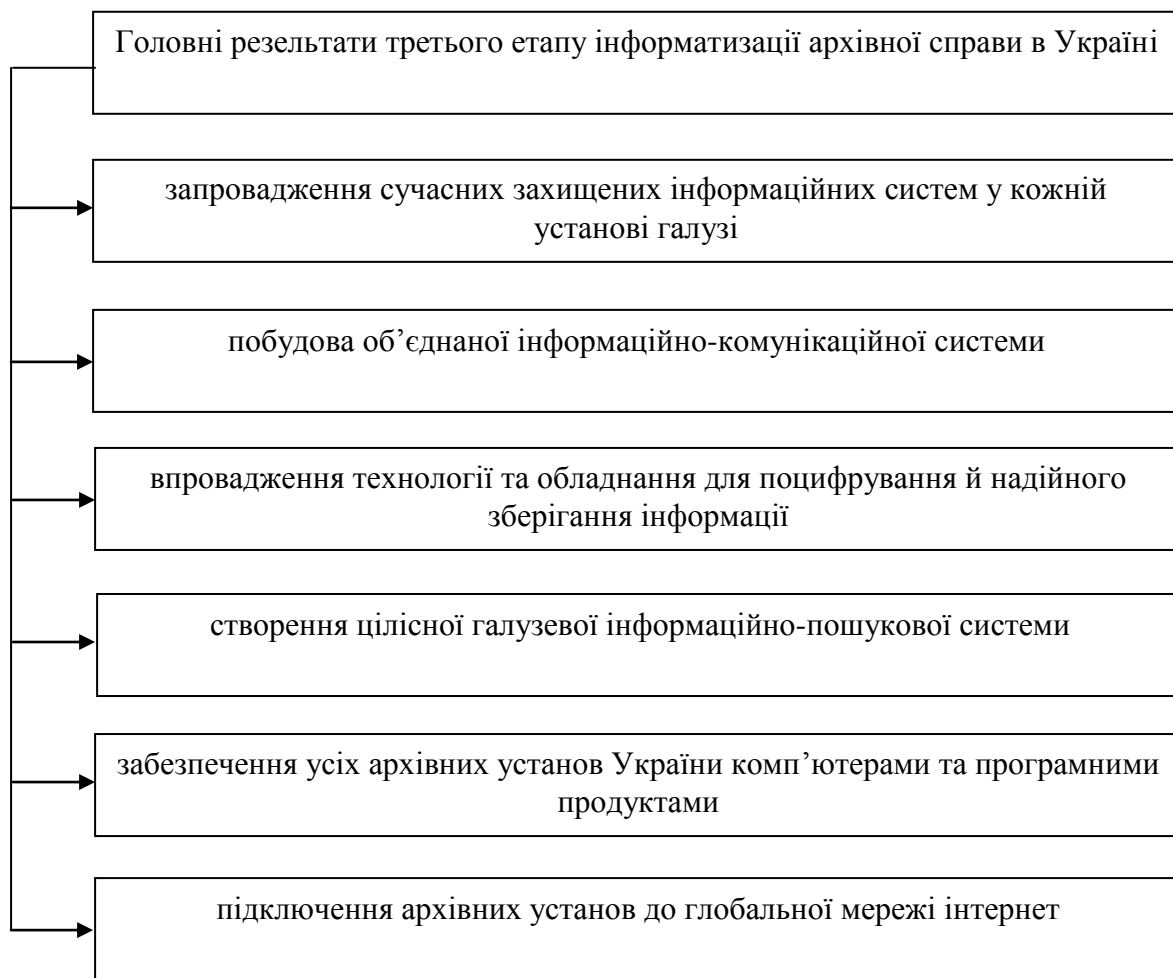

Рисунок 1.7 – Головні результати третього етапу інформатизації архівної справи в Україні [29]

Слід зазначити, що вагомим елементом взаємодії з громадськістю за допомогою інформаційних технологій є Інтернет-приймальня Держкомархіву України. Завдяки їй налагоджується зворотний зв'язок в електронній формі зі споживачами ретроспективної документної інформації з таких основних питань: запитів соціально-правової спрямованості (розшуку документів про

трудоий стаж та розмір заробітної плати, отримання державних нагород та відзнак, підтвердження депутатського стажу, право власності на нерухоме майно, участі в бойових діях у складі груп радянських військ, що діяли на території іноземних держав тощо), генеалогічних, тематичних запитів, запитів про отримання інформації про місце зберігання документів ліквідованих підприємств, установ, організацій, щодо підтвердження стажу роботи на державній службі та ін.

Останнім етапом інформатизації архівної справи в Україні почався з 2010 р. й триває по даний час. На даному етапі прожовжився процес активного поширення інформаційних технологій та спеціалізованого програмного забезпечення в архівні установи країни розпочатого на минулому етапі інформатизації. Головною особливістю останнього етапі інформатизації стали те, що самі працівники пристосувались до змін в роботі, більше вивчили інформаційні технології та їх робота доросла до рівня автоматизації [28].

З 2010 р. почалось більш ширше та глобальніше використання інформаційних технологій в діяльності архівних установ, впровадження на усіх рівнях електронного документообігу та електронного цифрового підпису. Також на четвертому етапі інформатизації архівної справи в Україні відбулось оцифрування великої кількості архівних документів, формування електронних каталогів. Велика кількість послуг архівними установами почалась надаватись в режимі онлайн. Працівники архівних установ позбулись від необхідності зберігання великої маси інформації в паперовому вигляді, більшість ретроспективних документів почала зберігатись в електронному вигляді.

Безумовно четвертий етап інформатизації, який триває й по нинішній час зробив свій вагомий внесок у розвиток вітчизняної архівної справи. Водночас, як зазначають самі дослідники, четвертий етап інформатизації архівної справи в Україні не реалізував покладені на себе очікування. Головною проблемою цьому став хронічний дефіцит грошових ресурсів та постійне недофінансування архівних установ. Це гальмувало процес впровадження потужних спеціалізованих інформаційних технологій у діяльність архівних установ. Тому

сучасний розвиток інформатиції архівної справи відбувається досить низькими темпами [27].

Водночас подальший рух до інформатизації архівної справи є неминучим та необхідним кроком, особливо в сучасних вітчизняних реаліях. Коли існує велика загроза державності України в умовах ведення на її східній території військових дій та анексії Криму. Саме архівні установи зберігають головні цінні документи, які визначають ідентичність нації. Інформатизації архівних установ повинна продовжуватись на основі вивчення кращого європейського досвіду.

Важливість процесу інформатизації архівної справи можна прослідкувати через її завдання, які наведено на рис. 1.8.

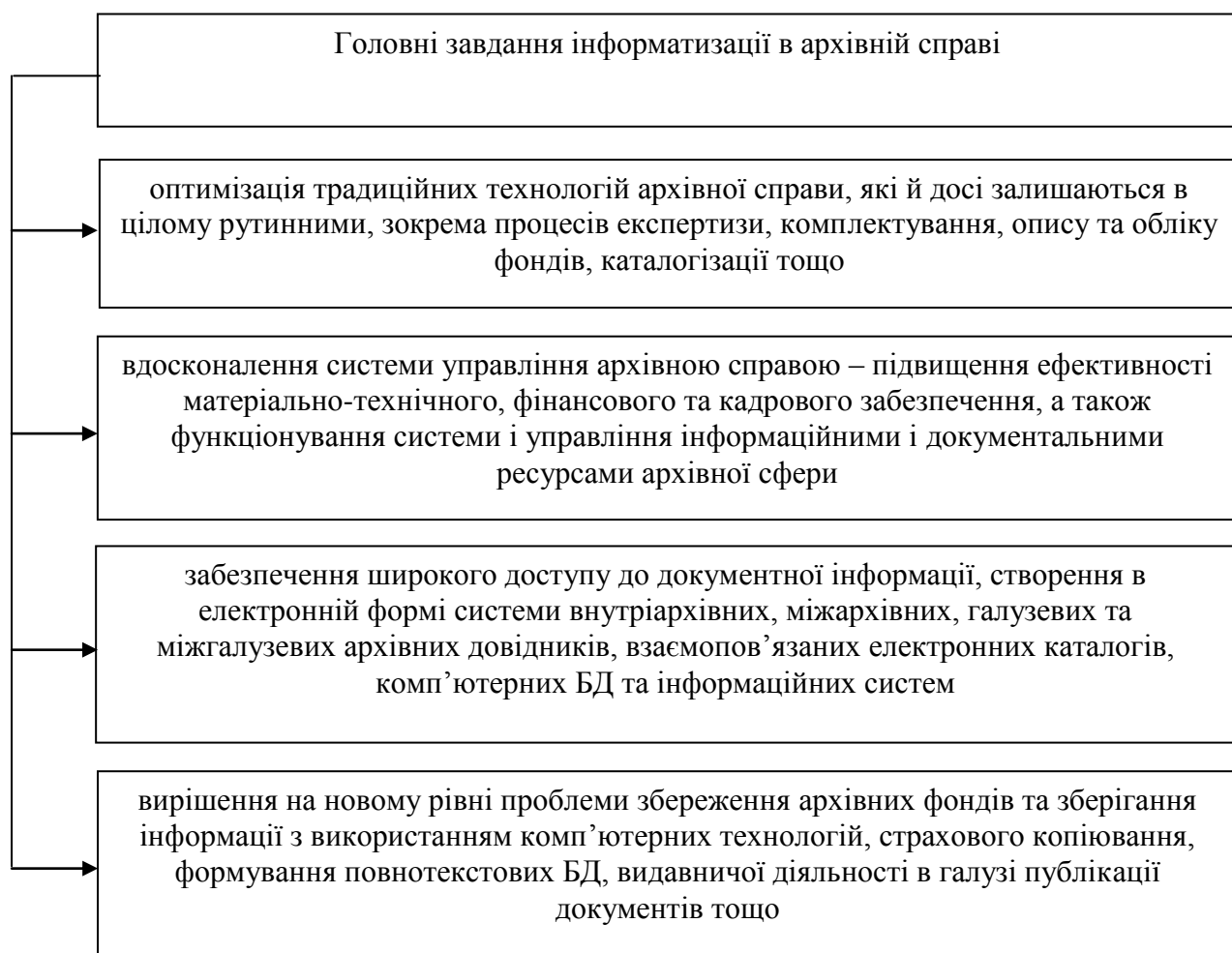

Рисунок 1.8 – Головні завдання інформатизації в архівній справі [32]

З вищенаведених завдань можемо констатувати, що інформатизація здійснює позитивний результат на розвиток архівної справи в Україні. У першу чергу інформатизація архівної справи передбачає активне впровадження спеціалізованих інформаційних технологій, новітніх комп'ютерів, програмного забезпечення в діяльність архівних установ. З інформатизацією архівні установи мають змогу перевести свою діяльність на якісно новий рівень ефективності, значно підвищити якість надання інформаційних послуг, спростити доступ населення до архівної інформації, полегшити роботу архівістів тощо. Все це досягається виключно завдяки інформатизації архівної справи.

Таким чином, подальший розвиток архівних установ неможливий без активного застосування новітніх інформаційних технологій. В сучасних умовах постійно зростає суспільна потреба в документній інформації, неухильно збільшується кількість її споживачів, урізноманітнюються форми і засоби поширення архівної інформації, удосконалюються її технічні можливості. Відкритість архіву, прозорість і неупередженість його діяльності, всебічне та системне використання соціально значущої ретроспективної документної інформації, взаємодія з іншими підсистемами соціальних комунікацій (бібліотеки, музеї, засоби масової інформації та ін.), обмін інформацією на державному і міжнародному рівнях є показником розвитку демократії, побудови громадянського правового відкритого суспільства. Процеси інформатизації архіву дозволять Україні інтенсивніше рухатися вперед до єдиного світового інформаційно-комунікаційного простору.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДЕРЖАВНОМУ АРХІВІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

2.1 Характеристика діяльності Державного архіву Полтавської області

Базою магістерської роботи виступає Державний архів Полтавської області, який створений 20 січня 1918 р. Державний архів Полтавської області складається з двох корпусів, які розташовані за адресою:

- корпус 1 – 36011, вул. Пушкіна, 18/24, м. Полтава, Україна.
- корпус 2 – 36000, вул. Зигіна, 1, м. Полтава, Україна.

Державний архів Полтавської області – це архівна установа, яка підпорядкована Полтавській обласній державній адміністрації та Державній архівній службі України. Основою діяльності Державного архіву Полтавської області є Конституція України та Закон України «Про Національний архівний фонд та архівні установи».

Державний архів Полтавської області є головним архівом Полтавської області. Він відповідає за цілісне зберігання паперових та електронних документів, науково-технічних матеріалів, фотодокументів, фонодокументів тощо. Державний архів Полтавської області зберігає повну колекцію записів, зберігає їх у безпеці та надає доступ до них для консультацій.

Державний архів Полтавської області надає свої сертифікати, реєстри, файли, карти, плани, плакати, аудіовізуальні записи та багато інших архівних об'єктів, які допомагають виконувати громадські завдання, а також вирішувати юридичні та інші проблеми. Архівні матеріали використовуються для історичних досліджень чи проектів, наприклад регіональних, місцевих чи

генеалогічних досліджень. Крім того Державний архів Полтавської області зберігає документи жителів Полтавщини, які стосуються їх трудового життя.

З усіма своїми завданнями Державний архів Полтавської області виступає сполучною ланкою між минулим, теперішнім та майбутнім. Державний архів Полтавської області містить близько 12 000 погонних метрів записів та архівних матеріалів для датування від 17 століття до сьогодні.

Доцільно навести базову характеристику Державного архіву Полтавської у табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Базова характеристика Державного архіву Полтавської області [складено автором на основі опрацьованих матеріалів даного архіву]

Назва статті	Характеристика
Дата заснування	20 січня 1918
Кількість фондів	6885 фондів
Кількість одиниць зберігання	Понад 1,3 млн
Керівник	Гудим Валентина Володимирівна
Загальна площа сховищ держархіву	1941,4 кв.м
Хронологічні рамки документів	1654-2019 рр.
Місце-розташування	Україна, Полтава, вул. Пушкіна, 18/24 (корпус 1) Україна, Полтава, вул. Зигіна, 1 (корпус 2)
Телефони	(0532) 60-93-26 (приймальня), (0532)60-90-95, 60-93-80 (столи довідок), (0532)56-30-35 (читальний зал корпусу №1), (0532)60-93-80 (читальний зал корпусу №2).
Електронна пошта	archive_pl@arch.gov.ua
Офіційний веб-сайт	http://poltava.archives.gov.ua

Державний архів Полтавської області документує спадщину та культуру Полтавської області, виявляє, збирає і надає для досліджень постійно актуальні офіційні документи, що містять корисні інформаційні ресурси, а також інші важливі документи. Державний архів Полтавської області зберігає архівні записи, які відносяться до 17 ст., а також газети, журнали, книги, рукописи,

фотографії, історичні карти та інші історичні ресурси. Державний архів Полтавської області забезпечує історичну основу для сучасного покоління, забезпечує збереження історії та ідентичності українців, а також є важливим ресурсом для дослідників Полтавщини.

Державний архів Полтавської області є національним ресурсом для всіх, хто цікавиться документами, які стосуються історії Полтавського краю, або несе за них відповідальність.

На Державному архіві Полтавської області обробляють і зберігають документи та інші матеріали, які мають історичне і культурне значення для окремих осіб, організацій, регіону та країни. Велика частина роботи Державного архіву Полтавської області пов'язана зі збереженням інформації та забезпеченням її доступності для користувачів. Архіви Державного архіву Полтавської області включають цінні історичні книги, документи, карти і плани, а також фотографії, друковані видання, фільми і комп'ютерні записи.

Державний архів Полтавської області має досить важливе значення. Від його функціонування та повноцінної роботи залежить збереженість значної важливої історичної спадщини. Користувачами послуг Державного архіву Полтавської області є велике коло осіб. Зокрема, послугами Державного архіву Полтавської області можуть користуватись як дослідними історії, так і звичайні громадяни Полтавщини, які потребують відновлення втрачених документів, прагнуть дізнатись історію свого роду чи вирішити інші нагальні питання.

Будучи хранителем нашого далекого минулого і недавньої історії, Державний архів Полтавської області є ключовим ресурсом для всіх українців, які хочуть краще зрозуміти, хто вони є, дослідників, які проводять наукові дослідження та широкої громадськості для вирішення тих чи інших питань. Державний архів Полтавської області обробляє, зберігає і забезпечує доступ до нашої документальної спадщини та служить постійною пам'яттю для всього суспільства.

Державний архів Полтавської області є офіційним архівом, виступає у якості хранителя деяких з наших найбільш знакових національних документів, що датуються ще 17 ст.

Державний архів Полтавської області:

- захищає і зберігає документи нашого регіону, забезпечуючи, щоб люди могли відкривати, використовувати і вивчати історію з цусієї документальної спадщини;

- встановлює політику та процедури для управління записами Полтавського регіону;

- керує системою архівних та бібліотечних установ Полтавської області.

Слід зазначити, що Державний архів Полтавської області надає широкий спектр послуг для жителів. Перелік послуг Державного архіву Полтавської області наведено на рис. 2.1.

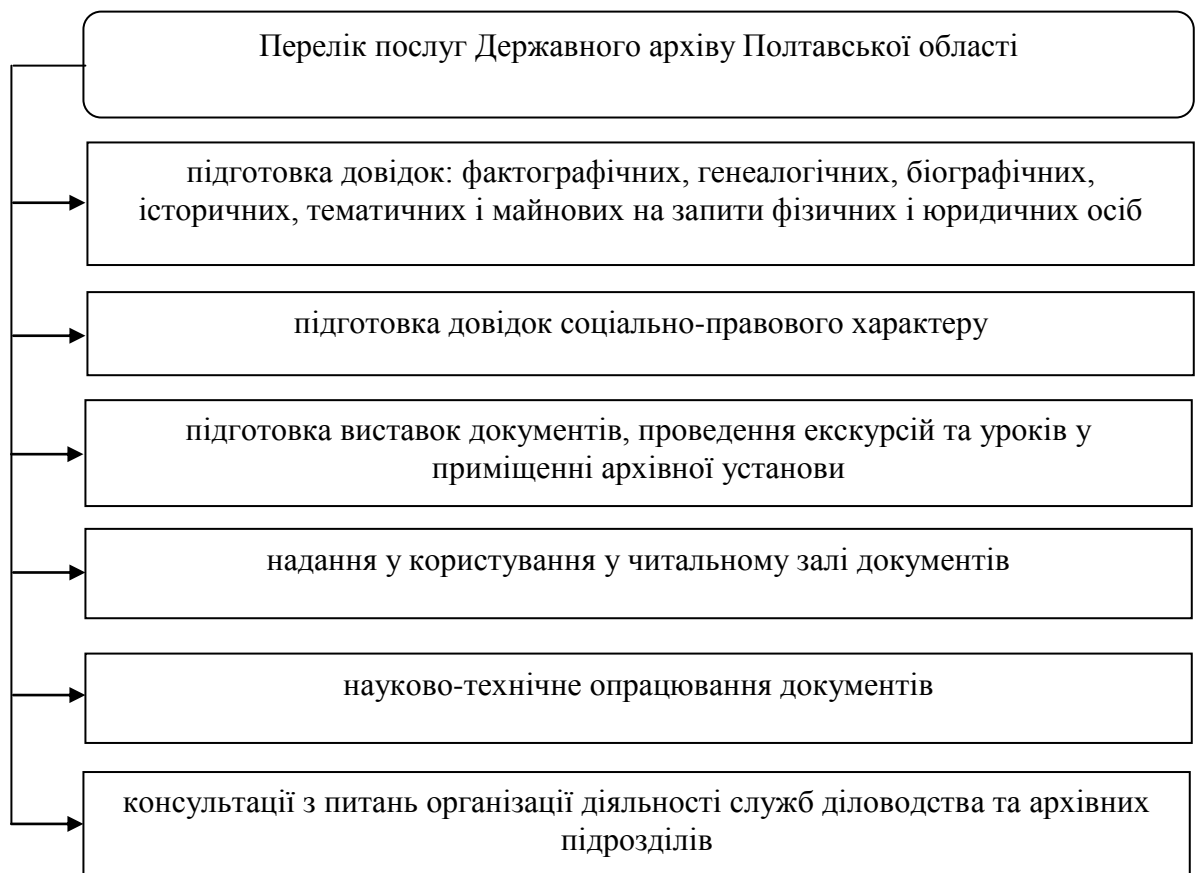

Рисунок 2.1 – Перелік послуг Державного архіву Полтавської області [складено автором на основі 68]

Кожен може використовувати архівні документи, що зберігаються в Державного архіву Полтавської області, з дотриманням чинних правових норм та внутрішніх правил. Архівні документи, їх відтворення чи посібники можуть бути використані безпосередньо в читальному залі Державного архіву Полтавської області. Працівники Державного архіву Полтавської області надають будь-яку допомогу користувачам їх послуг. Архівні записи представлені Державним архівом Полтавської області для вивчення лише на місці. У деяких випадках Державний архів Полтавської області здійснює відтворення архівних документів.

Державний архів Полтавської області виступає в якості центрального джерела інформації про історію Полтавського краю і реалізовує запити від жителів міста, науковців та широкої громадськості. Державний архів Полтавської області контролює за поточним діловодством в організаціях і допомагає департаментам ефективно управляти своїми записами відповідно до вимог законодавства та кращими практиками.

Державний архів Полтавської області відповідає за виявлення, управління та збереження цілісності офіційних документів, що мають довгострокову цінність. Державний архів Полтавської області забезпечує законний доступ до записів, доступ, який також повинен постійно вирішувати ряд юридичних проблем, які стають все більш актуальними в сучасному середовищі.

На діяльність Державного архіву Полтавської області значний вплив має організаційна структура управління. Відповідно до якої визначається підпорядкування структурних підрозділів архіву. Організаційна структура управління Державного архіву Полтавської області схематично зображена у додатку А.

Державний архів Полтавської області – це офіс державної адміністрації, а також центральний державний архів Полтавської області, який безпосередньо контролюється Державною архівною службою України. Державний архів Полтавської області знаходиться у безпосередньому підпорядкуванні

Полтавській обласній державній адміністрації та Державній архівній службі України.

Виконавчим керівником Державного архіву Полтавської області виступає директор, з яким укладається контракт. Призначення директора відбувається на конкурсній основі. Як правило, з директором укладається контракт строком на 5 років. Головною вимогою при призначення на посаду директора архіву є наявність спеціалізованої освіти у сфері архівознавства та діловодства, а також наявність досвіду роботи в даній сфері.

На разі директором Державного архіву Полтавської області є Гудим Валентина Володимирівна, яка повністю відповідає своїми професійними та особистісними характеристика займаній посаді. У підпорядкуванні директора Державного архіву Полтавської області знаходяться усі інші структурні підрозділи архіву.

Згідно розглянутої організаційної структури управління у Державному архіві Полтавської області функціонують наступні відділи:

- відділ зберігання, обліку та науково-довідкового апарату;
- відділ організації та кадрової роботи;
- відділ формування НАФ та діловодства;
- відділ інформації та використання документів;
- лабораторія забезпечення схоронності документів;
- сектор ремонту та реставрації документів;
- відділ бухгалтерського обліку та господарського забезпечення;
- відділ відомчих архівів, комплектування, експертизи цінності документів.

Крім того слід додати, що у підпорядкуванні Державного архіву Полтавської області знаходяться 5 міських архівних відділів, зокрема, Горішньоплавніський, Кременчуцький, Лубенський, Миргородський та Полтавський, а також 25 районних архівних відділів.

Слід відзначити, що для усіх структурних підрозділів Державного архіву Полтавської області розроблені та впроваджені в дію методичні рекомендації по здійсненню основних функцій. Також працівники даного архіву здійснюють

покладені на них функції та обов'язки у відповідності до посадових інструкцій. Трудовий колектив Державного архіву Полтавської області є кваліфікованим, добре навченим та вирізняється сумлінною працею для досягнення кінцевої мети діяльності архіву. В перспективі Державний архів Полтавської області не планує набирати додаткових працівників. Наявний трудовий склад дозволяє повністю виконувати поставлені завдання та досягати головної мети.

Головною метою діяльності Державного архіву Полтавської області є задоволення потреб споживачів їх послуг. Для того, щоб оцінити роботу досліджуваного архіву доцільно скористатись статистичними даними про основні показники діяльності Державного архіву Полтавської області за останні роки (табл. 2.2).

Таблиця 2.2 – Основні показники діяльності Державного архіву Полтавської області [складено автором на основі опрацьованих матеріалів даного архіву]

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.*	Відхилення 2018 р. від	
					2016 р.	2017 р.
Виконано запитів громадян, у т.ч.:	1604	1668	1767	848	163	99
соціально-правового характеру	495	515	525	244	30	10
бібліографічного та генеалогічного характеру	1121	1153	1242	604	121	89
Прийнято довідок	1145	1186	1233	472	88	47
Прийнято на особистому прийомі	218	247	256	107	38	9

* дані за I півріччя 2019 р.

Кількість виконаних запитів Державним архівом Полтавської області щорічно зростала з 1604 запитів у 2016 р. до 1767 запитів у 2018 р. Запити громадян мали соціально-правовий характер, а також бібліографічного та генеалогічного характеру. Збільшення відбувається по обох видах цих запитів громадян. Зокрема, виконаних запитів соціально-правового характеру в 2018 р. було 525, що на 30 запитів більше від 2016 р. та на 10 запитів більше від 2017 р.

Запитів бібліографічного та генеалогічного характеру в 2018 р. Державним

архівом Полтавської області було виконано 1242, що на 121 та 89 виконаних запитів більше за 2016–2017 рр. відповідно.

Проаналізовані показники свідчать про щорічне зростання обсягів роботи виконаних працівниками Державного архіву Полтавської області. Термін реалізації запиту в архіві мав різний період в залежності від його складності, обсягу опрацьованих документів тощо. В середньому за результатами 2018 р. запит громадянина працівниками Державного архіву Полтавської області виконувався протягом 2-3 днів.

Слід зазначити, що особливо важливим є запити громадян до Державного архіву Полтавської області соціально-правового характеру. Структура тематики соціально-правових запитів громадян наведено на рис. 2.2.

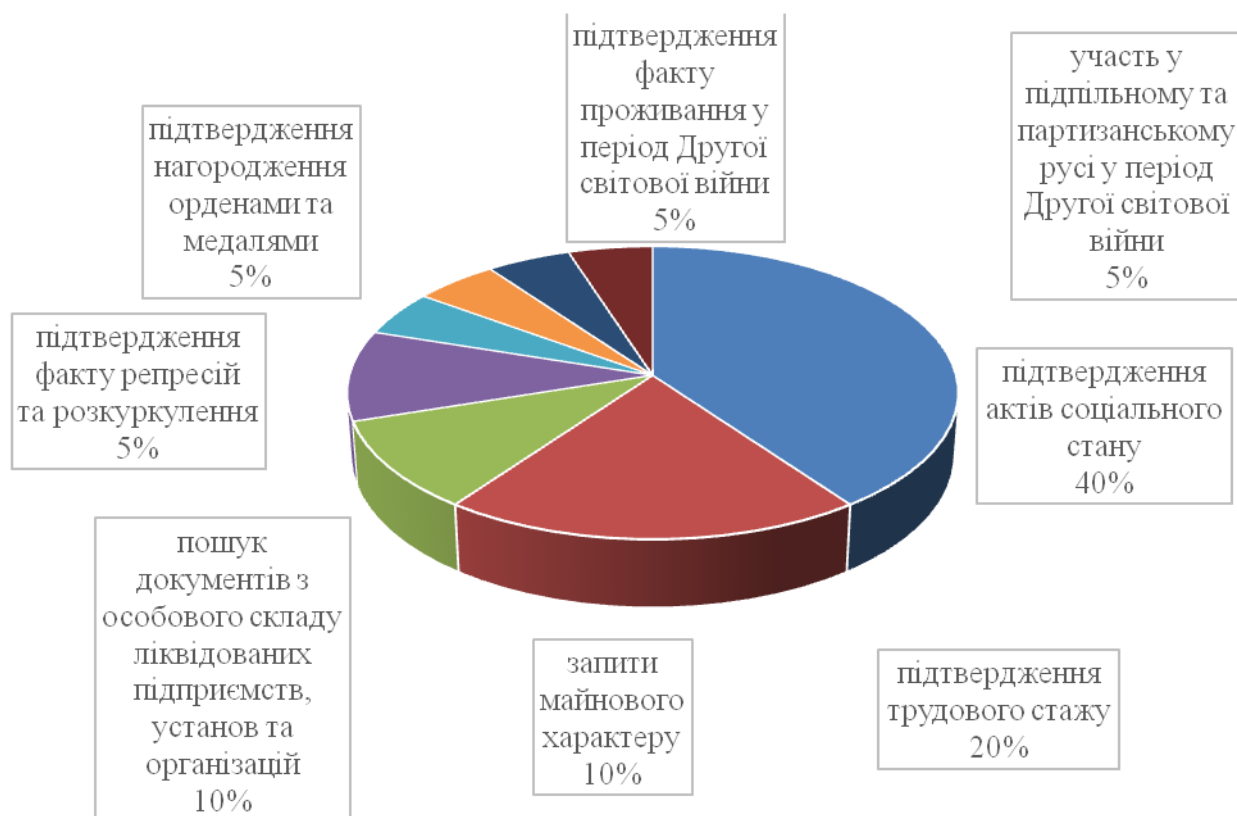

Рисунок 2.2 – Структура тематики виконаних соціально-правових запитів громадян Державним архівом Полтавської області за результатами 2018 р. [складено автором на основі опрацьованих матеріалів даного архіву]

У 2018 р. серед виконаних соціально-правових запитів Державним архівом Полтавської області переважали запити громадян щодо підтвердження соціального стану. На такі запити в 2018 р. припадали близько 40 % від їх загальної кількості. Також Державним архівом Полтавської області виконано значну кількість запитів щодо підтвердження трудового стажу, а також запитів майнового характеру і запитів пошуку документів з особового складу ліквідованих підприємств. На дані групи запитів припадало 10 % від загальної кількості реалізованих запитів Державним архівом Полтавської області.

Таким чином, Державний архів Полтавської області здійснює свою діяльність з 1918 р. Основною його діяльністю є надання інформаційних послуг населенню. Державний архів Полтавської області зберігає і документує спільну спадщину та культуру Полтавщини, виявляючи, збираючи і надаючи офіційні архівні документи громадянам у відповідності до їх запитів та потреб. Державний архів Полтавської області підтримує і забезпечує доступ до архівних документів та друкованих бібліотечних матеріалів. За результатами 2018 р. Державним архівом Полтавської області виконано 1767 запитів різного характеру [68].

На якість наданих послуг Державним архівом Полтавської області та продуктивність його роботи значно впливає рівень інформатизації. Тому в наступному підрозділі дипломної роботи доцільно провести аналіз рівня інформатизації Державного архіву Полтавської області.

2.2 Аналіз рівня інформатизації Державного архіву Полтавської області

Сьогоднішній етап розвитку усіх установ, організацій, підприємств характеризується поглибленням процесів інформатизації. Адже розвиток ІТ-галузі, поширення Інтернету, розробка та використання нових програмних продуктів, підвищення рівня комп'ютеризації – це ті процеси, які значно

полегшують та удосконалюють діяльність організації будь-якої сфери діяльності. Не є винятком й архівні установи, в тому числі й Державний архів Полтавської області, якість наданих послуг якого у великій мірі залежить від рівня інформатизації. Доцільно провести аналіз існуючого рівня інформатизації Державного архіву Полтавської області.

Спершу зазначимо, що Державний архів Полтавської області використовує, як паперовий, так і електронний документообіг. Водночас, незважаючи на 21 століття та бурхливий розвиток інформатики, переважає на досліджуваному архіві паперовий документообіг. Це створює працівникам та користувачам архівних послуг масу незручностей та недоліків. Зокрема, архівістам у таких умовах доводиться витратити багато часу для знаходження потрібного документа. В свою чергу користувачі послуг архівних установ змушені тривалий час чекати отримання необхідних документів.

Проте, деякі позитивні кроки щодо поступового переходу Державного архіву Полтавської області на електронний документообіг уже зроблені. Зокрема, адміністрацією архіву розроблена програма інформатизації, яка передбачає поступовий розвиток Державного архіву Полтавської області на основі інформатизації, впровадження сучасних інформаційних технологій тощо. За 2018 р. досліджуваним архівом проведено оцифрування та систематизацію більше 20 тис. документів, які зберігались в архівах. Дані цифри, порівняно з наявним об'ємом паперової документації є малими, але певні позитивні зрушення щодо оцифрування на аналізованому архіві простежуються.

З позитивного слід відмітити створення та повноцінне функціонування власної веб-сторінки в мережі Інтернет Державного архіву Полтавської області. З метою комунікації із суспільством та відповідно до програми інформатизації Державним архівом Полтавської області створено власну веб-сторінку, яка розташована за адресом: <http://poltava.archives.gov.ua> (додаток Б).

На веб-сторінці представлена основна інформація про діяльність Державного архіву Полтавської області, розміщуються новини, що пов'язані з діяльністю Державного архіву Полтавської області. На веб-сторінці представлені деякі

електронні архіви, які перебувають у вільному доступі. Громадяни за потреби їх можуть переглядати, скачувати без перешкод. Також на веб-сторінці розташована коротка історія розвитку архіву.

Ще одним важливим кроком здійсненим Державним архівом Полтавської області є підключення усіх комп'ютерів до мережі Інтернет та створення єдиної локальної мережі в архіві з єдиним сервером. Вищезазначене дає можливість забезпечити Державний архів Полтавської області та їх працівників вільним доступом до електронної пошти та мережі Інтернет.

Важливо відмітити, що на веб-сайті Державного архіву Полтавської області є можливість зворотного зв'язку. За допомогою даної функції громадяни можуть залишати свої різні запити. Так, електронні звернення громадян приймаються на адресу: archive_pl@arch.gov.ua та archives@adm-pl.gov.ua. У зверненні громадянам необхідно вказати: прізвище, ім'я, по батькові заявника; поштову та електронну адресу, контактний телефон заявника; повне викладення суті питання. Один із недоліків, який ми виявили при дослідженні, пов'язаний з тим, що відповідь на своє звернення громадянин може чекати досить довго.

На рівень інформатизації Державного архіву Полтавської області значний вплив здійснює наявність відповідного програмного забезпечення, інформаційних технологій, які дозволяють значно спростити роботу архівістів та підвищити якість надаваних послуг. Тому доречно в табл. 2.3 наведемо забезпеченість Державного архіву Полтавської області засобами обчислювальної техніки.

Таблиця 2.3 – Забезпеченість Державного архіву Полтавської області засобами обчислювальної техніки станом на 01.09.2019 р., од. [складено автором на основі опрацьованих матеріалів даного архіву]

Найменування	Застаріла	Сучасна	Разом
Стаціонарні комп'ютери	22	2	24
Ноутбуки	0	2	2
Разом:	22	4	26

За результатами проведеного аналізу встановлено, що рівень забезпеченістю обчислювальною технікою є недостатнім. На Державного архіву Полтавської області працює 36 осіб згідно штатного розпису, на яких розраховано всього лише 26 засобів обчислювальної техніки, що є недостатнім. Наявний рівень забезпеченості складає близько 72 % від реальних потреб архіву. До того ж більшість з них є застарілими, із 24 стаціонарних комп'ютерів лише 2 є сучасним. Невід'ємним елементом інформатизації архіву є також його забезпеченість периферійними пристроями (табл. 2.4).

Таблиця 2.4 – Забезпеченість Державного архіву Полтавської області периферійними пристроями станом на 01.09.2019 р., од. [складено автором на основі опрацьованих матеріалів даного архіву]

Найменування	Кількість
Багатофункціональні пристрої	4
Сканери	1
Принтери	2
Разом	7

Забезпеченість Державного архіву Полтавської області периферійними пристроями є доволі низькою. Станом на 01.09.2019 р. архів має лише 7 периферійних пристроїв, з них 4 багатофункціональні пристрої (МФУ), 1 сканер та 2 принтери. Така їх кількість є недостатньою для виконання працівниками своїх обов'язків. Досить часто виникає проблема, за якої працівники повинні чекати в черзі поки буде вільний відповідний пристрій. Відповідно втрачається продуктивний робочий час працівників і погіршується якість наданих послуг. Іншою негативною є ситуація, за якої працівники одного відділу змушені з метою оцифрування документа йти в інший відділ. Так, як не всі відділи повністю забезпечені периферійними пристроями.

Якщо в цілому аналізувати рівень забезпеченості комп'ютерною технікою та периферійними засобами, то він є досить низьким. Посилюється дана проблема ще й великою часткою морально та фізично застарілою технікою, яка не працює на повну потужність. Внаслідок цього рівень інформатизації Державного архіву

Полтавської області знижується, що відображається на якості наданих послуг та ефективності його роботи.

Для більш детальної оцінки рівня інформатизації в науковій літературі існують різні методи. Для оцінки рівня інформатизації Державного архіву Полтавської області нами обрано експертний метод. Цей метод базується на основі проведеної оцінки експертами. У свою чергу експертами можуть виступати як працівники установи, споживачі послуг чи спеціалізовані фахівці з певної області знань. Оптимальним числом експертів є 5 осіб, це середня група експертів, на основі аналізу їх оцінок можна зробити достовірний висновок. Обрані експерти оцінюють об'єкт дослідження за певними показниками, властивостями. Оцінка здійснюється по 5-бальній системі. Відповідно до якої 5 балів присвоюється у разі повного задоволення експерта, а 1 бал ставиться у разі повної невідповідності бажаному результату.

У нашому випадку, для оцінки рівня інформатизації Державного архіву Полтавської області в якості експертів виступлять споживачі архівних установ. У якості об'єкта дослідження виступатиме веб-сторінка Державного архіву Полтавської області. Адже, на сьогоднішній день, споживачі архівних послуг не бажають стояти у черзі за справою, йти до архівної установи тощо. Вони прагнуть отримувати послуги в режимі онлайн, що за сучасних темпів життя є досить зручно. Тому саме споживачі зможуть надати максимально точні оцінки стану веб-сторінки Державного архіву Полтавської області. До того ж архівні установи здійснюють діяльність з метою задоволення потреб споживачів. Тому для них першочергове значення повинна мати думка споживачів.

У процесі експертної оцінки будемо проводити порівняльний аналіз, щоб зрозуміти рівень інформатизації Державного архіву Полтавської області в порівнянні з іншими архівними установами. Досліджувана архівна установа буде порівнюватись з Державним архівом Дніпропетровської області та Державним архівом Харківської області.

Веб-сторінки перелічених архівних установ будуть оцінені за такими параметрами: прозорість, ефективність, доступність, реактивність, засоби

доступу, актуальність інформації, зворотній зв'язок, кількість мов веб-сторінки, обсяг електронних архівів/оцифрованих документів.

Оцінки кожного із експертів наведено у додатку В, узагальнені та вже оброблені результати проведеної оцінки наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5 – Узагальнені результати експертної оцінки веб-сторінок досліджуваних архівних установ, бали [складено автором на основі результатів додатку В]

Параметр	Державний архів Полтавської області	Державний архів Дніпропетровської області	Державний архів Харківської області
Прозорість	5	5	5
Ефективність	3,2	4,2	4,6
Доступність	5	5	5
Реактивність	3,2	3,4	4
Засоби доступу	2,4	4,6	4,8
Актуальність інформації	3,2	3,2	4,2
Зворотній зв'язок	3,4	3,4	3,4
Кількість мов веб-сторінки	3	5	3
Обсяг оцифрованих документів	2,4	4,6	4,8
Разом	30,8	38,4	38,8

Результати проведеної оцінки вказують на те, що жодна з аналізованих архівних установ не досягла еталонного показника. Максимальне значення складає 45 балів, найбільше балів отримав Державний архів Харківської області – 38,8, а найменше Державний архів Полтавської області – 30,8 балів. Усім досліджуваним державним архівам потрібно удосконалювати свою роботу, наявні веб-сторінки та впроваджувати у свою діяльність сучасне програмне забезпечення та інформаційні технології.

На рис. 2.3 графічно наведемо результати експертної оцінки веб-сторінок досліджуваних архівних установ за відповідними параметрами.

З наведеного рисунку видно, що Державний архів Полтавської області по жодному з оцінених параметрів не випереджає інші архівні установи. Найменші оцінки Державний архів Полтавської області отримав по параметру обсяг

оцифрованих документів та засоби доступу. Максимального значення аналізований архів мав по параметру прозорість та доступність. Проведено короткий аналіз за кожним оціненим параметром.

За результатами оцінки прозорості веб-сайтів аналізованих державних архівів встановлено, що загалом вони повністю відповідають потребам споживачів. Ім'я веб-сторінок Державних архівів Полтавської, Дніпропетровської та Харківської областей чітко ідентифікуються в адресному полі браузера. Усі архівні установи від експертів отримали найбільшу оцінку.

Рисунок 2.3 – Результати експертної оцінки веб-сторінок Державних архівів Полтавської, Дніпропетровської та Харківської областей за відповідними параметрами станом на 21.10.2019 [складено автором на основі результатів експертної оцінки]

За параметром ефективність найменшу оцінку отримав Державний архів Полтавської області. Це пов'язано з тим, що саме у даному архіві

представлений найменший обсяг корисної інформації, на головній сторінці відсутня реклама оцифрованих документів. У інших двох архівних установ представлено набагато кориснішої інформації, до того ж у них більш зручна навігація на веб-сторінці.

Параметр доступності показав, що усі веб-сторінки підтримуються браузерами різних типів (Opera, Amigo, InternetExplorer, Mozilla, GoogleChrome). На веб-сторінках аналізованих представлена інформація про графік роботи архіву, правила роботи, перелік послуг, які надають. Також веб-сторінки аналізованих архівних установ працюють як у звичайному режимі, так і в режимі для слабкозорих.

За параметром реактивність оцінювалась швидкість отримання консультації із веб-сторінки державного архіву, наявність актуальних новин, вихід у соціальні мережі тощо. Проведений аналіз вказує на те, що оновлення інформації на усіх веб-сторінках відбувається із запізненням. Публікується інформація орієнтовно раз у 10 днів на веб-сторінках Державного архіву Полтавської області та Державного архіву Харківської області. Запізнення на веб-сторінці Державного архіву Дніпропетровської області складає більше 10 днів. Консультації у режимі онлайн можна отримати на усіх 3 веб-сторінках. Також усі три архівні установи мають профіль в соціальній мережі Facebook.

Параметр засоби доступу оцінювався за наявністю на веб-сторінках державних архівів електронних каталогів, онлайн-виставок, методичних книг тощо. Проведений аналіз вказує на наявність зазначених компонентів на усіх трьох веб-сторінках. Водночас Державний архів Полтавської області на веб-сторінці розміщує найменшу кількість онлайн-публікацій, яких є недостатньо для сучасного користувача архівними послугами. Порівняно з ним Державний архів Харківської області та Дніпропетровської області розміщує набагато більше корисної інформації.

Параметр актуальність інформації оцінювався за наявністю на веб-сторінках державних архівів: законів, нормативно-правових актів, стандартів; інформація про діяльність архівних установ; інформація про визначні ювілейні події та

дати, персоналії; наявність архіву новин, час його створення; статистика відвідування новин. Станом на 21.10.2019 р. за визначеними критеріями повністю відповідали веб-сайти Державного архіву Харківської області та Державного архіву Дніпропетровської області. Веб-сторінка Державного архіву Полтавської області також містить подібну інформацію, але досить обмежену. Особливо це помітно порівнюючи його веб-сторінку з веб-сторінками інших архівних установ.

Зворотний зв'язок дозволяє споживачам залишати онлайн-запити, коментарі, отримувати онлайн-консультацію тощо. Зворотний зв'язок передбачений на кожній аналізованій веб-сторінці. Водночас головною проблемою є те, що користувач потрібно довго чекати відповіді у режимі онлайн. Тобто відсутня миттєва обробка та відповідь користувачу.

Параметр мови веб-сторінок оцінювався за кількістю мов, якими представлені вони. Експертиза показала, що веб-сторінки Державного архіву Полтавської області та Державного архіву Харківської області представлені у трьох мовах: українській, російській та англійській. У свою чергу веб-сторінка Державного архіву Дніпропетровської області представлена 5 мовами, а саме: українською, російською, англійською, французькою та німецькою. Державний архів Дніпропетровської області дає більші варіанти мов, його послугами можуть скористатись з іноземні громадяни.

Параметр обсяг оцифрованих документів вказує на те, що Державний архів Полтавської області представляє на власній веб-сторінці малу кількість документів у вільному доступі. В свою чергу інші дві архівні установи своїм користувачам надають значно більші можливості та представляють досить велику кількість оцифрованих документів. З 29.07.2019 р. Державний архів Харківської області розпочав розміщувати на власній веб-сторінці оцифровані книги старих зразків, зокрема, 18-19 ст.

Результати експертної оцінки веб-сторінок державних архівів областей показав, що в цілому вони мають досить зручні та сучасні веб-сторінки. Інформація на веб-сторінках аналізованих архівних установ розміщується та

оновлюється відповідно до законодавчої бази України. Водночас сьогодні існує вагомий проблема щодо забезпечення швидкого зворотного зв'язку з громадськістю. Також на Державному архіві Полтавської області існує проблема щодо оцифрування паперових документів, а також формування електронних каталогів. Зазначена проблема більше стосується саме Державного архіву Полтавської області, у інших державних архівах більш краща ситуація.

Таким чином, проведена оцінка вказує на низький рівень інформатизації Державного архіву Полтавської області. На разі Державний архів Полтавської області у своїй діяльності використовує застарілі інформаційні технології, програмне забезпечення, що не дозволяє перейти на більш високий рівень інформатизації. Крім того, на Державному архіві Полтавської області все ще переважає паперовий документообіг, досить мала кількість паперових документів оцифрована. Особливо відчутний рівень інформатизації Державного архіву Полтавської області у порівнянні з такими архівами як Державний архів Дніпропетровської області та Державний архів Харківської області. Державному архіву Полтавської області потрібно удосконалюватись, активно впроваджувати інформаційні технології у свою діяльність та намагатись досягти рівня інших архівних установ.

З огляду на низький рівень інформатизації досліджуваного архіву далі важливо визначити стан впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльності Державного архіву Полтавської області.

2.3 Стан впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльності Державного архіву Полтавської області

Державний архів Полтавської області має недостатній рівень інформатизації, що безумовно негативно відображається на результатах його роботи. Йому потрібно працювати та удосконалюватись у рамках підвищенні рівня

інформатизації. На рівень інформатизації архіву прямо впливає забезпеченість його інформаційними технологіями. Як показав проведений аналіз, Державний архів Полтавської області має невелику кількість периферійних пристроїв та засобів обчислювальної техніки, які не відповідають дійсним потребам архіву. До того ж більшість з них є морально застарілими та не можуть працювати на повну потужність.

Крім того, інформаційні технології включають у себе й відповідне програмне забезпечення. Його мета покликана забезпечити безперебійну роботу всього комп'ютерного обладнання та значно спростити роботу працівників з архівними документами.

Слід зазначити, що робота в області створення і вдосконалення науково-довідкового апарату та інформаційно-пошукових систем на Державному архіві Полтавської області здійснювалася в рамках програм державних архівів по створенню та вдосконаленню науково-довідкового апарату та інформаційно-пошукових систем до документів. Фінансування здійснювалось у відповідності до виділених коштів з місцевого бюджету Полтавської області.

Рисунок 2.4 – Програмне забезпечення Державного архіву Полтавської області [складено автором на основі опрацьованих матеріалів даного архіву]

Отже, на разі Державний архів Полтавської області у своїй діяльності використовує наступне програмне забезпечення:

- М.Е.Дос – звітність;
- ISpro використовує відділ бухгалтерського обліку та господарського забезпечення;
- «Картка» ЄДКС «Кадри» версії 5.2 використовує відділ кадрів з жовтня 2005 р. Проте, він не відповідає вимогам чинного законодавства про державну службу
- система електронного документообігу АСКОД впроваджена з 2017 р.;
- комплексна програма захисту інформації «ЛЮЗА-1».

Крім того, Державний архів Полтавської області заключив договір з науково-дослідним проектно-конструкторським та технологічним інститутом мікрографії (м. Харків) щодо послуг з виготовлення копії документів на основі використанням цифрових технологій. Це забезпечить створення централізованої системи зберігання архівної інформації (цифрові копії архівних документів) і обмежить доступ до них.

Розгляньмо більш детально кожен програмний продукт, який використовується на Державному архіві Полтавської області.

Модуль електронного документообігу М.Е.Дос використовується Державним архівом Полтавської області для обміну документами в електронному вигляді з контролюючими органами (наприклад, реєстрація податкових накладних в Єдиному реєстрі податкових накладних – ЄРПН) і контрагентами (обмін первинною документацією – рахунками). Основне завдання модуля М.Е.Дос заощадити час, зробити процеси на Державному архіві Полтавської області більш ефективними.

Модуль електронного документообігу М.Е.Дос надає наступні можливості Державному архіву Полтавської області:

- створити первинні документи (звіти, акти, податкові накладні, договори та інші документи);

- перевірити і роздрукувати документи;
- підписувати і шифрувати документи за допомогою ЕЦП;
- зареєструвати податкові накладні;
- отримувати у відповідь на квитанцію або необхідні виписки з фіскальної служби;
- подавати звіти до органів державного нагляду;
- обмінюватися первинною документацією в електронному вигляді з контрагентами;
- зберігати документи на електронних носіях.

З модулем електронного документообігу М.Е.Дос Державний архів Полтавської області може всього за кілька секунд зареєструвати податкові накладні, і після реєстрації вони не вимагають паперового аналога з мокрою печаткою. Даний програмний продукт в архіві використовує лише відділ бухгалтерського обліку та господарського забезпечення.

Програмний продукт ISpro також використовує відділ бухгалтерського обліку та господарського забезпечення. Головним його призначенням є автоматизація бухгалтерського обліку на Державному архіві Полтавської області. З впровадженням та повноцінним функціонуванням даної програми працівники бухгалтерії змогли отримати можливість в автоматичному режимі вести бухгалтерський та податковий облік.

У свою чергу керівництво Державного архіву Полтавської області має можливість в режимі онлайн переглядати фінансові та податкові звіти, ознайомлюватись із заборгованістю, строками здійснення виплат тощо. Також програмний продукт ISpro надає можливість безперебійного експорту даних з модуля електронного документообігу М.Е.Дос.

Відділ кадрів Державного архіву Полтавської області також оснащений відповідним програмним забезпеченням. Для цього використовується система «Картка» ЄДКС «Кадри» версії 5.2. Використовує дану систему відділ кадрів ще з 2005 р., оновлення її за цей час не було здійснено. Також в результаті аналізу встановлено, що система «Картка» ЄДКС «Кадри» версії 5.2 не

відповідає вимогам чинного законодавства про державну службу. Національне агентство України з питань державної служби усі бюджетним організаціям використовувати систему «Картка» ЄДКС «Кадри» версії 5.2. Оскільки її функціонал є застарілим і не може забезпечити виконання поставлених завдань. Усі завдання, які можна вирішити з системою «Картка» ЄДКС «Кадри» версії 5.2 зводяться до підрахунку стажу роботи, виходів працівника на роботу, кількості прогулів тощо. Це всі розрахунки, які працівники зможуть зробити й в середовищі MS Excel.

Що стосується безпосередньо архівної справи, то на Державному архіві Полтавської області впроваджено електронний документообіг АСКОД. Його впровадження здійснено у 2017 р. з метою переходу Державного архіву Полтавської області від паперового документообігу до електронного. Основні переваги та можливості електронного документообігу АСКОД наведемо на рис. 2.5.

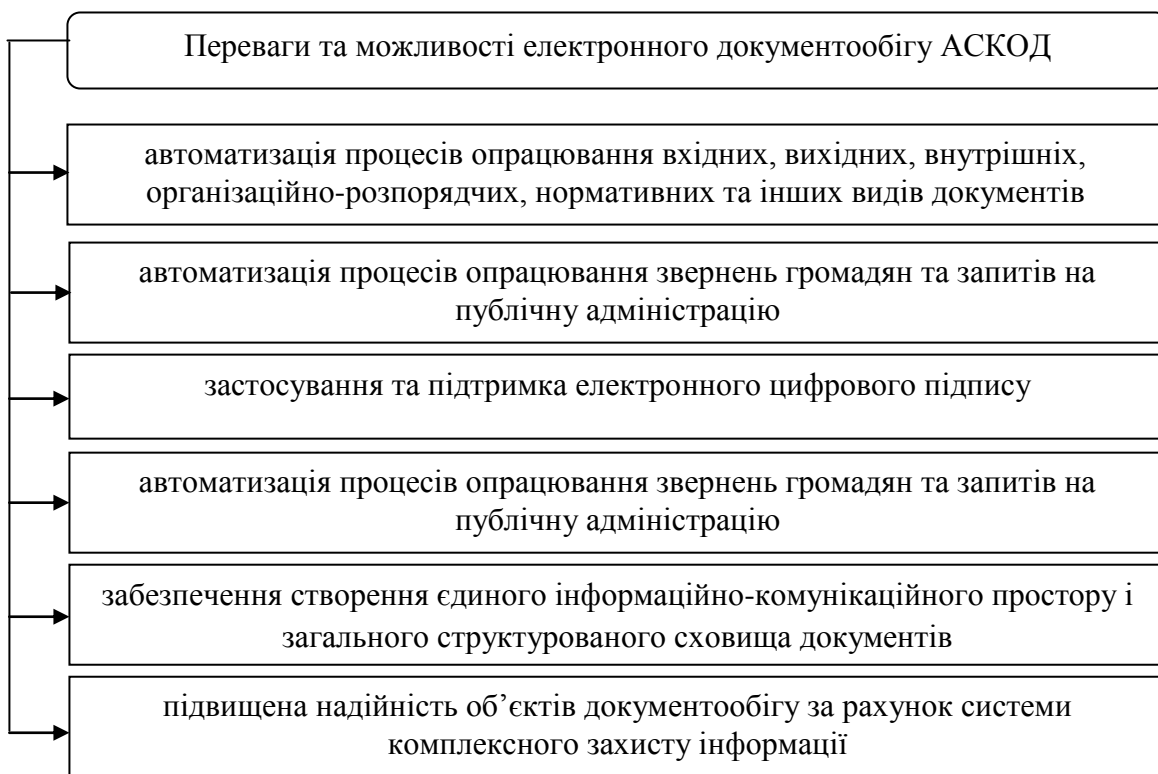

Рисунок 2.5 – Переваги та можливості електронного документообігу АСКОД [65]

Слід додати, що система електронного документообігу АСКОД повністю є адаптованою до вітчизняних реалій та відповідає вітчизняному законодавству. Зокрема, дана система електронного документообігу АСКОД впроваджена в Адміністрації Президент України, Державних архівах Київської, Чернігівської, Луцької та Тернопільської областях.

На даний час на основі системи електронного документообігу АСКОД виконується декілька проектів з електронного урядування, а саме: створення та впровадження систем електронного документообігу, систем електронної взаємодії структурних підрозділів державних підприємств та установ, автоматизованих систем центрів надання адміністративних послуг та інші проекти.

Водночас, щоб використати усі потенційні можливості від впровадження системи електронного документообігу АСКОД Державним архівом Полтавської області потрібно провести ще достатньо великий обсяг роботи. Перші кроки уже зроблені, зокрема з ТОВ «Полтаваінфоком» підписано договір про послуги зі створення системи централізованого зберігання архівної інформації (цифрових копій документів).

З метою захисту архівної інформації Державним архівом Полтавської області впроваджено у діяльність програму захисту «ЛОЗА-1».

Зазначимо, що програма «ЛОЗА-1» – це програмний засіб захисту інформації від несанкціонованого доступу в автоматизованих системах. Програма «ЛОЗА-1» реалізує всі стандартні функції, необхідні для надійного захисту інформації від несанкціонованого доступу і для побудови комплексної системи захисту інформації. Програма «ЛОЗА-1» може використовуватись для захисту інформації, що становить державну таємницю. Відповідно архівна інформація, яка зберігається на Державному архіві Полтавської області є добре захищеною від несанкціонованого доступу.

За результатами проведеного аналізу можемо констатувати, що в цілому керівництвом Державного архіву Полтавської області зроблено перші кроки щодо впровадження та використання у діяльності інформаційних технологій.

Водночас на разі велика кількість програмного забезпечення є застарілою, працює без відповідного ліцензійного налаштування та не відповідає державним стандартам. Повністю відповідає державним стандартам система електронного документообігу АСКОД, але її функціонал та можливості на Державному архіві Полтавської області використовується не у повній мірі. З процесу її впровадження пройшло 2 роки, а повністю домогтись дистанційного обслуговування споживачів архівних послуг не вдалось. Вважаємо за доцільне на рис. 2.6 узагальнити результати аналізу стану впровадження інформаційних технологій на Державному архіві Полтавської області.

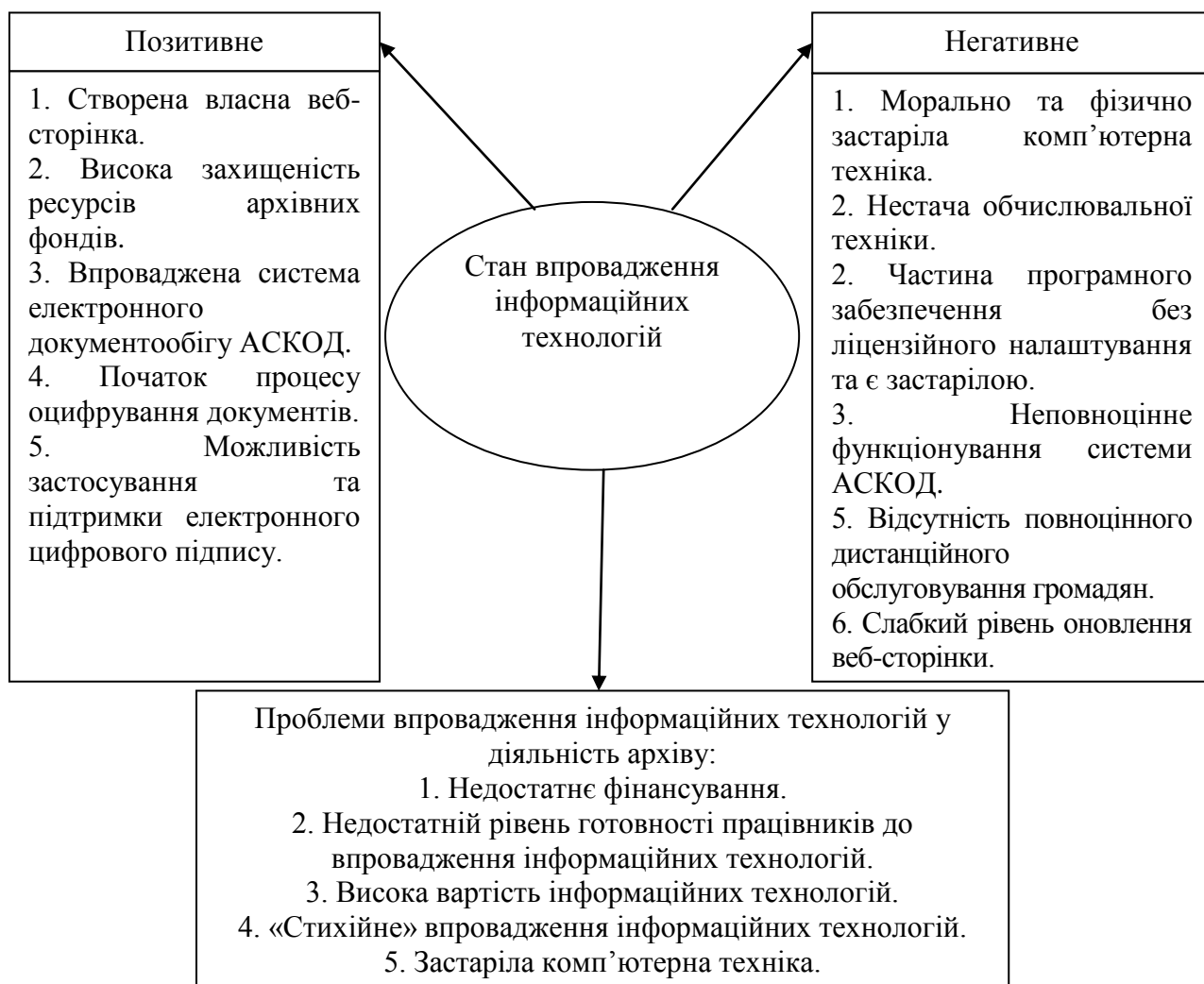

Рисунок 2.6 – Стан впровадження інформаційних технологій на Державному архіві Полтавської області [складено автором на основі власних досліджень]

Підсумовуючи, можемо констатувати, що існуюча ситуація, поки що не дає змоги забезпечити Державному архіву Полтавської області новий рівень якості надання послуг організаціям і громадянам на основі сучасних інформаційних технологій. Отримання необхідної інформації та державних послуг здебільшого вимагає безпосереднього звернення організацій та громадян до органів державної влади, формування запитів та надання необхідної інформації на паперовому носії. Надання послуг, що передбачають особисте звернення громадян до архіву, пов'язане сьогодні з великою втратою часу і тривалими затримками через відсутність взаємодії між відповідними відомчими інформаційними системами, що створює великі незручності для громадян.

Таким чином, Державний архів Полтавської області на сучасному етапі розвитку почав активний процес впровадження інформаційних технологій. На разі досліджуваний архів використовує такі програмні продукти як: М.Е.Дос – звітність, ISpro бухгалтерія, «Картка» ЄДКС «Кадри», систему електронного документообігу АСКОД та програму захисту інформації «ЛЮЗА-1». Водночас деякі з них, зокрема «Картка» ЄДКС «Кадри» є застарілою та не відповідає вимогам чинного вітчизняного законодавства. Позитивним є впровадження системи електронного документообігу АСКОД, яка здатна підвищити якість та ефективність роботи архіву. Проте, вона функціонує не на весь функціонал, зокрема не використовується можливість повноцінного дистанційного обслуговування громадян. Сам процес впровадження інформаційних технологій у діяльність Державного архіву Полтавської області здійснюється «стихійно», що зумовлено відсутністю достатнього фінансування. Систему електронного документообігу АСКОД впроваджено, а працівників повноцінно користуватись нею не навчили. Тому виявлені значні проблеми в організаційному питанні впровадження та використанні інформаційних технологій на архіві.

З огляду на вищенаведене далі важливо запропонувати шляхи удосконалення процесу впровадження сучасних інформаційних технологій у Державному архіві Полтавської області.

РОЗДІЛ 3

ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У ДЕРЖАВНОМУ АРХІВІ ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

3.1 Сучасні інформаційні технології у архівній справі: світовий та вітчизняний досвід

Сучасний етап розвитку характеризується посиленням інформаційного чиннику. В кожному галузь людської діяльності міцно проникли та стали невід'ємною частиною життя інформаційні технології. З розвитком інформаційних технологій значно покращилось життя кожної людини, удосконалились основні бізнес-процеси в організаціях, підвищився рівень комунікації, зросла ефективність функціонування підприємств. Складно уявити галузь господарювання у якій би провідну роль не займали інформаційні технології.

Інформаційні технології зараз набули значного рівня розвитку та поширення. Як вказують останні дослідження провідних вчених, на цьому їх розвиток не зупинився. В наступні декілька десятиліть прогнозується подальший стрімкий розвиток інформаційних технологій, що супроводжуватиметься поширенням штучного інтелекту на базі програмного забезпечення. Так, складно було це уявити ще декілька років тому, але зараз вчені прогнозують, що до 2050 р. штучний інтелект зможе замінити людську працю.

Як то не було б, та якого розвитку набудуть інформаційні технології можна лише прогнозувати. Беззаперечним фактом є те, що наразі вони мають визначальну роль для будь-якої установи, організації, підприємства, в незалежності від сфери діяльності та організаційно-правової форми.

За результатами проведеного дослідження в попередніх розділах магістерської роботи встановлено, що суттєвий вплив інформаційні технології мають й на архівну справу. Так, з поширенням інформаційних технологій Державний архів Полтавської області зміг вийти на якісно новий рівень розвитку та підвищити якість наданих послуг громадянам. Водночас про повноцінний розвиток Державного архіву Полтавської області на основі інформаційних технологій рано говорити. Так, як досліджуваний архів хоч і зробив перші кроки на зустріч інформатизації, але попри це має безліч проблем. Основними з якими є застаріла комп'ютерна техніка та неповноцінне функціонування програмного забезпечення. Тому постає перед Державним архівом Полтавської області стоїть завдання щодо вивчення передового вітчизняного та світового досвіду впровадження інформаційних технологій у архівну справу. Це дозволить виявити основні тенденції в даній сфері та намагаться його використати у діяльності досліджуваного архіву з метою підвищення ефективності його функціонування.

Останньою тенденцією розвитку інформаційних технологій у сфері архівної справи є широке впровадження та використання систем електронного документообігу (СЕД). У сучасній літературі пропонується кілька класифікацій СЕД, які можуть бути впроваджені в діяльність архівних установ, за однією з них виділяється п'ять систем (рис. 3.1).

Якщо розглядати СЕД в контексті вітчизняних архівних установ, то на них використовуються, як правило, системи з розвиненими засобами зберігання по пошуку інформації. Це є найвищий рівень СЕД, який призначений для ефективного збереження і пошуку інформації. Практично всі вітчизняні архівні установи мають даний рівень СЕД. Що стосується Державного архіву Полтавської області, то на ньому впроваджені СЕД другого рівня, а саме системи з розвиненими засобами, які дозволяють забезпечувати й рух документами між підрозділами. Водночас проблемою для Державного архіву Полтавської області є те, що вони у повній мірі не функціонують та не

використовуються усі потенційні їх можливості. Зокрема, на досліджуваному архіві так і не впроваджене дистанційне обслуговування громадян.

Рисунок 3.1 – Класифікація сучасних видів СЕД, які впроваджуються у діяльність архівних установ [66]

Найбільшого прогресу в питанні впровадження інформаційних технологій мають архівні установи США, де галузь ІТ набуло найбільшого розвитку. До того ж фінансові можливості США дозволяють вкладати фінанси у інформатизацією архівних установ.

На разі аналізуючи інформатизацію архівної справи в Україні можна виділити інформаційні технології українського, російського та зарубіжного виробництва. В даному контексті із загостренням політико-економічних та військових відносин між Україною та Росією, більшість вітчизняних архівних установ відмовились від використання інформаційних технологій російського виробництва. Незважаючи на вищенаведене розробники інформаційних технологій російського походження користуються в світі попитом. На рис. 3.2 наведемо головні види СЕД, які поширені на архівних установах.

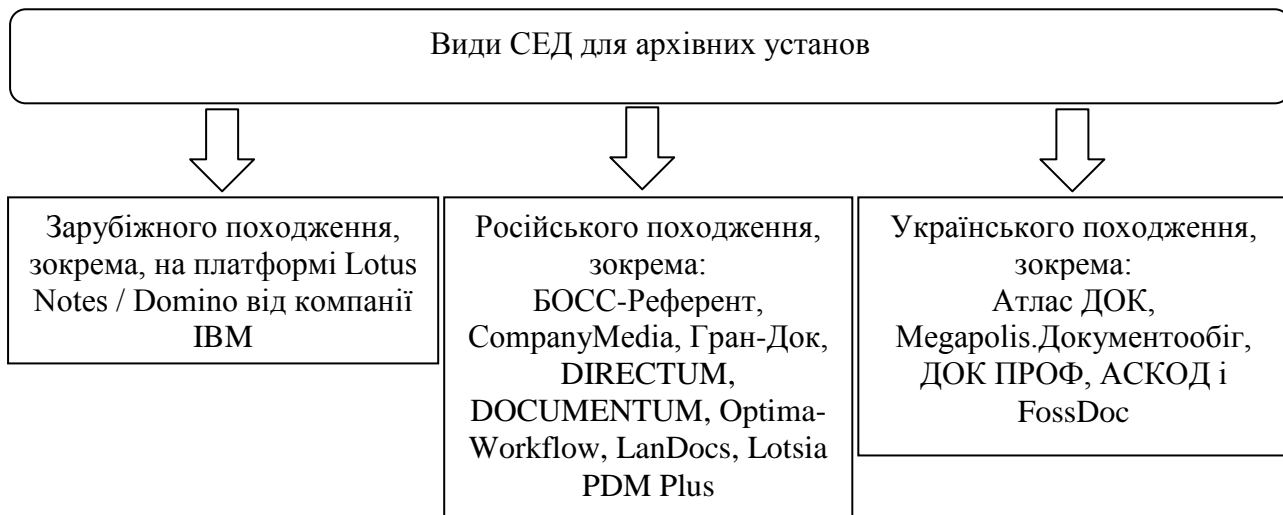

Рисунок 3.2 – Види СЕД для архівних установ [сформовано автором на основі 66, 70]

Міжнародна експертна компанія Gartner проводила дослідження СЕД, які використовуються у архівній справі. Метою проведеного дослідження було визначення реального стану розвитку інформаційних технологій на архівних установах і відношення до них. Для цього були залучені, як вітчизняні, так й іноземні фахівці у сфері ІТ та архівної справи, зокрема були опитані керівники архівних установ. В ході такого дослідження визначалась популярність різних СЕД, функціональність використання, вартість їх впровадження тощо.

Слід зауважити, що всі опитані вважають, що інформаційні технології, а особливо СЕД, мають виключно позитивний ефект для архівних установ. Також за результатами проведеного дослідження з'ясовано, що більшість архівних установ використовують різні СЕД. Немає єдиної стандартизованої СЕД, яка б використовувалась на усіх архівних установах та поєднувала їх в одну мережу. Кожна архівна установа впроваджує та використовує СЕД у відповідності до власних кадрових, технологічних та фінансових ресурсів, а також від цілей поставленим вищом керівництвом установи. Тому на вітчизняних архівних установах поширення набули СЕД вітчизняного виробництва, а також російського. У той же час більшість архівних установ

починаються відмовлятися від СЕД та програмного забезпечення російського виробництва.

За результатами проведеного дослідження компанією Gartner також з'ясовано, що вирішальне значення при впровадженні тієї чи іншої СЕД в архівну установу має її вартість. Проведений аналіз дозволив у табл. 3.1 узагальнити інформацію щодо вартості впровадження окремих СЕД в діяльність архівних установ.

Таблиця 3.1 – Вартість впровадження окремих СЕД в діяльність архівних установ [70, 81]

Назва СЕД	Середня вартість, \$
Атлас ДОК	320
Megapolis.Документообіг	250
ДОК ПРОФ	400
АСКОД	300
FossDoc	500
Optima-Workflow	2950
Гран-Док	3500
CompanyMedia	2800
LanDocs	4700
БОСС-Референт	1700

Як бачимо, вартість впровадження СЕД в діяльність архівних установ є досить висока. Особливо це відчутне для вітчизняних архівних установ, які відчувають хронічне недофінансування. Тому, як правило, при впровадженні СЕД вітчизняними архівними установами віддаються розробки українського походження, а саме: Атлас ДОК, Megapolis. Документообіг, ДОК ПРОФ, АСКОД і FossDoc.

Також для архівних установ для забезпечення повноцінного функціонування СЕД необхідна відповідна платформа програмного забезпечення на основі якої вона буде використовуватись. Саме з цим і виникають на Державному архіві Полтавської області. Адже, Державний архів Полтавської області має впроваджену СЕД – АСКОД, а відповідна програмна платформа, на якій вона може повноцінно функціонувати відсутня. Так, як СЕД Державного архіву Полтавської області наразі працює на безкоштовній «піратській» програмній

платформі Microsoft. Офіційної ліцензії на її використання досліджуваний архів не має. З відомих та популярних програмних платформ виділяються такі: ORACLE, INFORMIX і SYBASE. Саме зазначені з них повністю відповідають сучасним потребам установ. Водночас суттєвим недоліком є їх висока вартість, яка коливається у межах 2-4 тис. дол. США. Програмна платформа Microsoft також є досить ефективною, поширеною, зручною у використанні та широкими можливостями.

Слід зауважити, що на сучасному ринку ІТ існує велика кількість СЕД, які можуть бути використані архівними установами. Фахівці міжнародної експертної компанії Gartner за результатами проведеного свого дослідження виявили головні критерії для вибору СЕД архівними установами. Головні критерії при виборі СЕД архівними установами наведено на рис. 3.3.

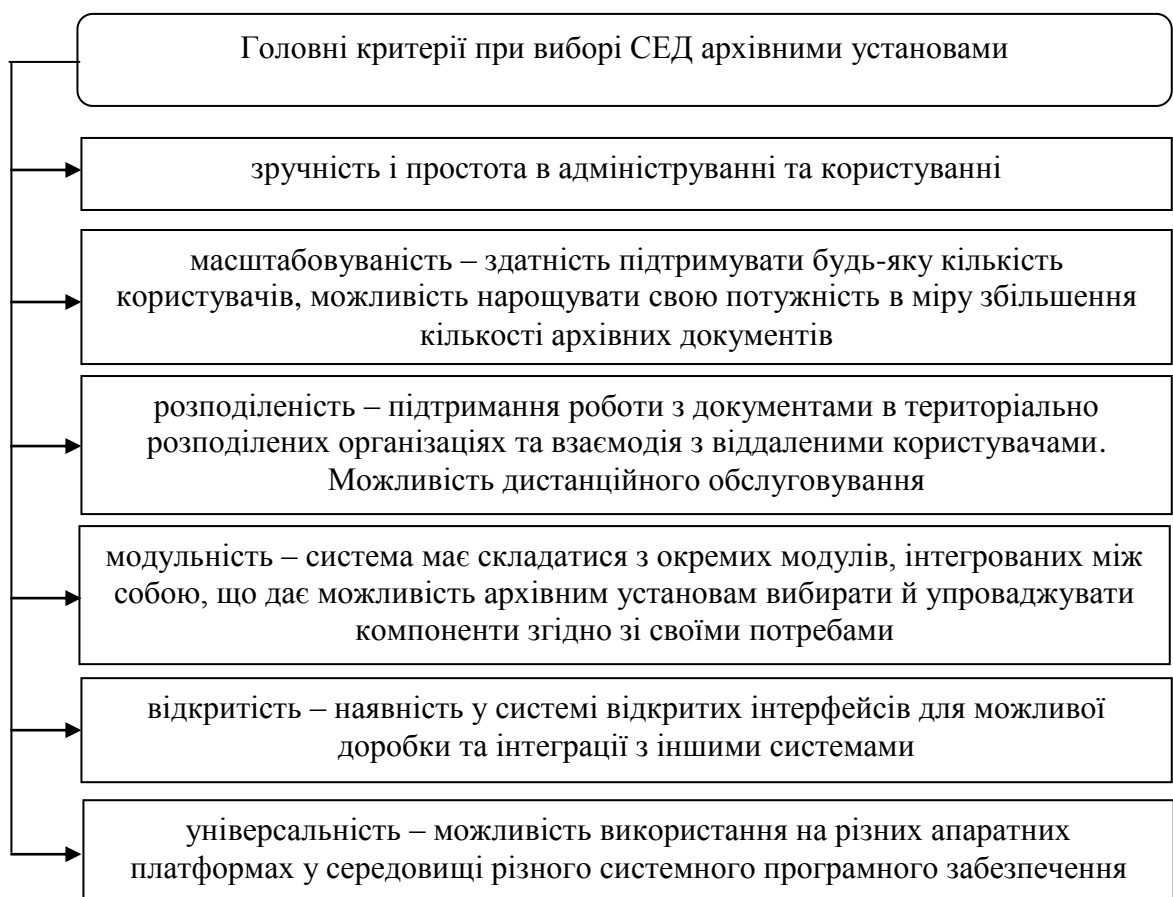

Рисунок 3.3 – Головні критерії при виборі СЕД архівними установами [83]

Саме зазначеним вище критеріям повинні відповідати СЕД для забезпечення повноцінного функціонування архівних установ. На них покладають керівники

архівних установ при виборі тієї чи іншої СЕД. Особливо важливим в сучасних умовах є розподіленість, яка зможе забезпечити надання громадянам дистанційного обслуговування. До наведених вище критеріїв ще можна додати вартість СЕД, яка суттєво обмежує коло використовуваних архівними установами інформаційних технологій.

І. Хом'як провела статистичне дослідження поширеності СЕД на вітчизняних архівних установах. У процесі якого встановлено, що вітчизняні архівні установи використовують переважно СЕД українського виробництва. На рис. 3.4 наведемо частку поширеності СЕД на вітчизняних архівних установах.

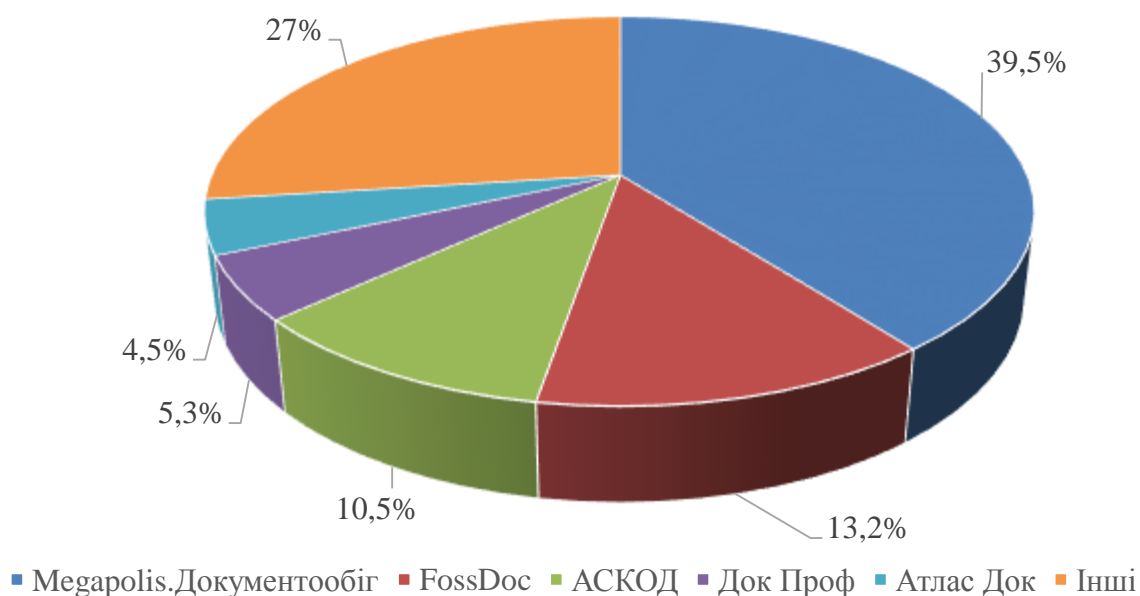

Рисунок 3.4 – Поширеність СЕД на вітчизняних архівних установах, % [90]

За наведеними даними видно, що більшість вітчизняних архівних установ використовують систему електронного документообігу – Megapolis.Документообіг. Зокрема, її використовують близько 39,5 % архівних установ, які були опитані. Другою за поширеністю є СЕД FossDoc, її використовують 13,2 % архівні установи. На третьому місці знаходиться система електронного документообігу АСКОД, частка якої складає 10,5 %. Власне останню СЕД й використовує Державний архів Полтавської області. На Док Про та Атлас Док припадає 5,3 % та 4,5 % відповідно. Саме наведені вище 5 СЕД використовують 73 % вітчизняних архівних установ.

Вважаємо за необхідне надати коротку характеристику найбільш поширеними на вітчизняних архівних установах СЕД. У табл. 3.2 представимо характеристику найбільш поширених СЕД на архівних установах України.

Таблиця 3.2 – Характеристика найбільш поширених СЕД на архівних установах України [складено автором на основі 86; 87; 88; 89, 90]

Найменування СЕД	переваги	Недоліки	СУБД
Megapolis. Документообіг	повна інтеграція з іншим програмним забезпеченням, високий контроль цілісності документів, гарантія надійності зберігання рестроспективної інформації, підтримка електронного цифрового підпису, автоматичне архівування документів	відсутність функції маршрутизації документів, слабкий рівень веб-доступу	Oracle та MS SQL Server
FossDoc	повна автоматизація документообігу, можливість спільної роботи одразу декількох користувачів	контроль цілісності документів реалізовується частково, складність налаштування та впровадження	Oracle, MySQL
АСКОД	шифрове збереження даних, повний контроль цілісності документів, підтримка електронного цифрового підпису, часткове автоматичне архівування документів	інтеграція з іншим програмним забезпеченням реалізується лише частково, відсутність централізованого сховища документів та користувацьких нагадувань	Oracle
Док Про	автоматичне архівування документів, реєстрація та контроль архівних документів, автоматизація всього комплексу роботи, автономна маршрутизація документів	відсутня можливість інтеграції з іншими програмним забезпеченням, відсутність підтримки електронного цифрового підпису	Oracle
Атлас Док	висока швидкість опрацювання документів, інтеграція з офісними документами, простота у використанні	контроль цілісності документів реалізовується частково, слабкий рівень автоматизації архівних процесів	Oracle

На основі проведеного порівняльного аналізу встановлено, що усі СЕД належать до класу систем електронного управління документами. В усіх системах присутні можливості реєстрації документів, накладання резолюції та контролю виконання документів. На наш погляд, найбільш ефективними СЕД для архівних установ є Megapolis. Документообіг, FossDoc та АСКОД.

Особливо серед них виділяється перша, вона надає архівним установами найбільші переваги та можливості. Системи електронного документообігу Док Про та Атлас Док мають порівняно з іншими розглянутими СЕД обмежений функціонал можливостей.

Водночас для того, щоб архівні установи повністю мали можливість використовувати функціонал сучасних СЕД необхідно також мати відповідне програмне забезпечення та комп'ютерну техніку. Оскільки застаріле програмне забезпечення не дозволить повноцінно функціонувати СЕД.

Як показує розглянутий вітчизняний та світовий досвід, можливості сучасних архівів у багато разів збільшуються при наявності інформаційних технологій. Як правило, кожен архів самостійно вирішує це питання, і тому засоби, які використовуються для впровадження інформаційних технологій найрізноманітніші. Починаючи з нескладних баз даних (Microsoft Access, Information Management System (IBM),) до сучасних комплексних систем

Всі інформаційні технології покликані прискорити роботу з документами, максимально звільняючи співробітників від рутинної роботи. Тим часом кожна інформаційна технологія має властивості, які можуть виявитися вирішальними при виборі компанії – розробника СЕД.

Характерною особливістю як вітчизняних, так і світових архівних установ є те, що вони у питанні впровадження інформаційних технологій є дуже залежними від державної політики та підтримки. Так, архівні установи, як правило є державними і некомерційними організаціями та є складовою Національного архівного фонду країни. Тому фінансове забезпечення впровадження інформаційних технологій у діяльність архівних установ повністю залежить від державної політики та підтримки з її сторони. Також в нинішніх умовах децентралізації значну роль у питанні впровадження інформаційних технологій в архівні установи залежить від місцевих та обласних органів самоврядування, які частко фінансують їх діяльність.

Дані тенденції є характерними для абсолютно усіх архівних установ, так як їх діяльність призначена для зберігання державної цінності, культурної спадщини,

ідентичності та виключно у підпорядкуванні державних органів. Починається поширення практики створення й приватних архівних установ, це дозволяється чинним вітчизняним законодавством, але така діяльність не досить приваблює можливих інвесторів. Тому основна маса архівних установ є державними та знаходяться у повній залежності від фінансування з боку обласних та місцевих бюджетів.

Таким чином, на разі на ринку представлено велику кількість інформаційних технологій, які можуть бути застосовані архівними установами. За результатами проведеного дослідження з'ясовано, що вітчизняні архівні установи використовуються переважно СЕД вітчизняної розробки. Зокрема, особливого поширення набули такі СЕД: Megapolis.Документообіг, FossDoc, АСКОД, Док Про та Атлас Док. Найбільшою популярністю на вітчизняних архівних установах користується Megapolis.Документообіг. Кожна з них має свої як переваги, так і недоліки. Головне, що всі вони є адаптованими для вітчизняних реалій та мають порівняно не високу вартість впровадження. СЕД іноземного виробництва архівні установи не використовуються. Це пов'язано як із великою вартістю цього, так і недоцільності їх впровадження, при наявності негірших вітчизняних аналогів. Використання СЕД російського походження в умовах погіршення дипломатичних відносин, є не актуальним для вітчизняних архівних установ.

Головною проблемою при впровадженні інформаційних технологій для вітчизняних архівних установ є недостатнє фінансування. Доцільно в наступному підрозділі дипломної роботи визначити потенційні можливості Державного архіву Полтавської області щодо використання сучасних інформаційних технологій.

3.2 Потенційні можливості Державного архіву Полтавської області щодо використання сучасних інформаційних технологій

У процесі попередньо проведеного аналізу нами встановлено, що використання сучасних інформаційних технологій у діяльності архівних установ здатні значно підвищити ефективність їх функціонування, а також якість наданих послуг. Тому архівним установам потрібно постійно працювати в напрямку забезпечення високої інформатизації. Особливої актуальності дане питання набуває в умовах входження України у європейське середовище. Відповідно й функціонування архівних установ повинно відповідати європейським стандартам.

Що стосується Державного архіву Полтавської області, то ним уже зроблено перші кроки щодо підвищення рівня інформатизації. Зокрема, впроваджені система електронного документообігу. Водночас це є лише першим етап щодо підвищення ефективності його функціонування та загального рівня інформатизації. Державному архіву Полтавської області необхідно потрібно й надалі продовжувати розвиватись на основі інформатизації та впроваджувати для цього інформаційні технології. Перед нами постає завдання щодо визначення можливостей Державного архіву Полтавської області щодо використання сучасних інформаційних технологій.

Безсумнівно для того, щоб максимально задовольняти потреби споживачів та надати їм можливість дистанційного обслуговування необхідне широке впровадження різноманітних інформаційних технологій. Специфіка даної галузі пов'язана із постійними значними нововведеннями.

Так, на даний момент в архівній галузі спостерігається бурхливий сплеск нових досягнень і розробок, основна ціль яких – це прагнення домогтись високого рівня інформатизації усіх архівних установ. Державному архіву Полтавської області також потрібно постійно відстежувати сучасні тенденції та зміни, які відбуваються у даній галузі та намагатися впровадити їх у свою діяльність, тобто розвиватися на інформаційній основі.

Керівники Державного архіву Полтавської області повинні вміти знаходити можливості, які криються у поєднанні нового стану зовнішнього середовища і потенціалу архіву, тобто працювати на випередження.

Слід відмітити, що використання інформаційних технологій архівними установами, можливе лише при створенні відповідного потенціалу. Залучення інформаційних технологій та їх подальша експлуатація вимагає від архівних установ певних можливостей, які забезпечать йому повноцінне їх використання, а саме фінансові, технічні, організаційні та кадрові, можливості, сукупність яких формує потенціал Державного архіву Полтавської області (рис. 3.5).

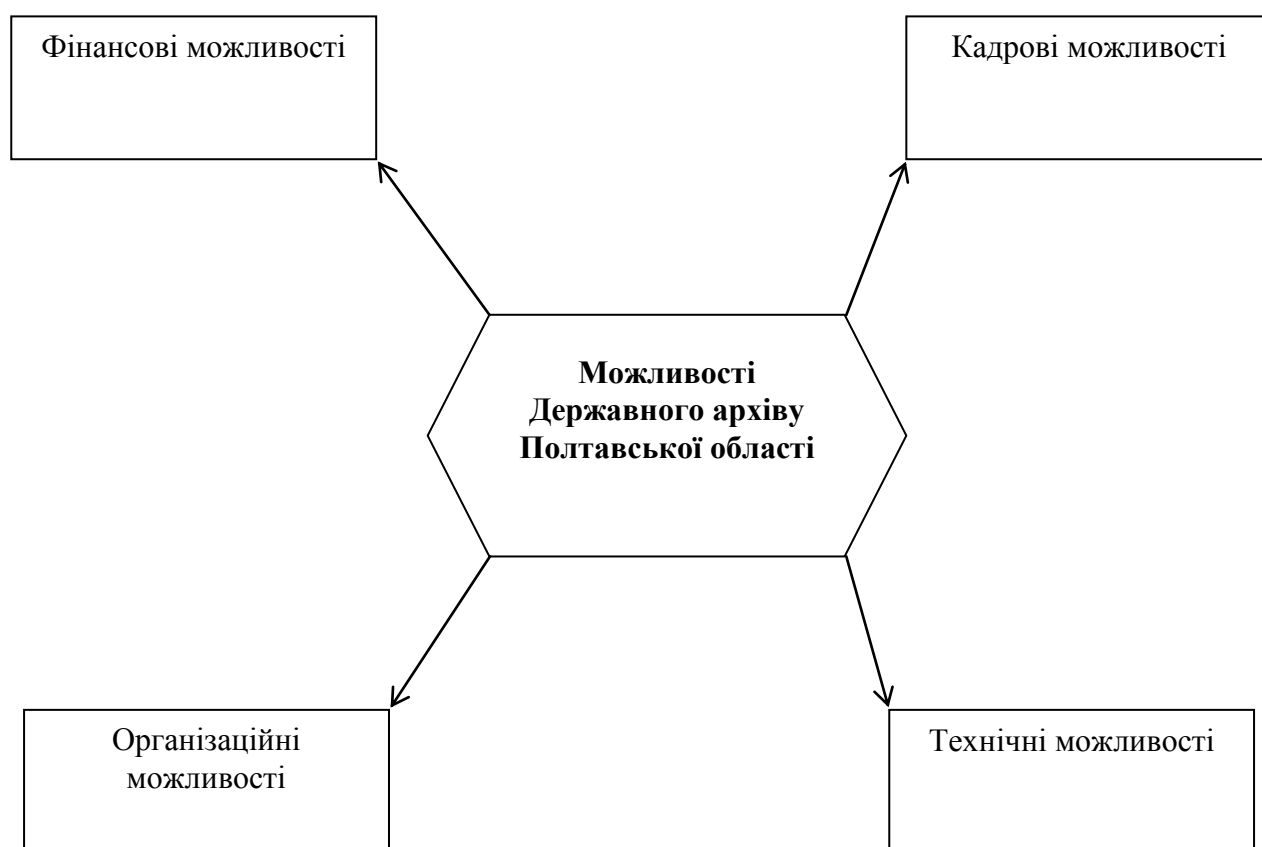

Рисунок 3.5 – Можливості, що характеризують здатність Державного архіву Полтавської області до використання та впровадження інформаційних технологій [складено автором на основі опрацьованих матеріалів даного архіву]

Саме наявність вищенаведених можливостей забезпечать Державному архіву Полтавської області повноцінний розвиток та використання інформаційних технологій.

Слід відзначити, що спроможність Державного архіву Полтавської області до впровадження та використання інформаційних технологій буде високим, якщо ініціативи організаційних змін мотивуватимуться; здійснюватиметься регулярний моніторинг якості управління, надаватиметься пріоритет функціям дослідження, а у архіві пануватиме атмосфера творчості, пошуку та інтелектуального розвитку. Від можливостей Державного архіву Полтавської області залежить також вибір і реалізація інформаційної стратегії, тому визначення їх впливу на розвиток архіву має важливе науково-практичне значення.

Фінансові можливості мають один з найбільших впливів на Державний архів Полтавської області. Так, фінансові можливості на даний час відіграють найбільшу роль для впровадження інформаційних технологій та їх належного використання. Будь-які інформаційні технології відрізняються високим грошовим вкладенням.

Фінансові можливості Державного архіву Полтавської області насамперед характеризуються його слабкою забезпеченістю економічними ресурсами. За цією умовою він є досить залежним від зовнішніх джерел щодо фінансування процесів впровадження та використання інформаційних технологій.

Взагалі, однією з головних проблем з якою стикається Державний архів Полтавської області при впровадженні інформатизації є нестача фінансових коштів. Адже, відомо, що впровадження будь-яких інформаційних технологій потребує певних фінансових вкладень. В цей непростий час для всієї України, у період нестабільної політико-економічної, є проблематичним залучення фінансових коштів. Ще більш проблемним дане питання стає тим, що Державний архів Полтавської області фінансується не за рахунок власних джерел, а завдяки фінансових надходжень з Полтавської обласної ради. Тобто Державного архіву Полтавської області фінансується за рахунок місцевого та державного бюджету.

Проте це питання можливо вирішити. Ця проблема потребує від вищого керівництва Державного архіву Полтавської області пошуку нових, ефективніших шляхів фінансового забезпечення.

Одним із шляхів вирішення вищевказаної проблеми є звернення до голови та депутатів Полтавської міської ради відносно надання додаткових коштів досліджуваному архіву з метою інформатизації його діяльності. Цим питанням варто зайнятися безпосередньо директору.

Досить важливо донести правильно суть головної проблеми та важливість інформатизації діяльності Державного архіву Полтавської області. Основними аргументами повинні стати переваги, які отримає архів від інформатизації його діяльності.

Директор Державного архіву Полтавської області повинен максимально описати основні економічні вигоди від інформатизації. Ці переваги у першу чергу стосуються того, що архів за рахунок своєї інформатизації зможе скоротити штатний склад. Це у свою чергу зменшить витрати на заробітну плату.

Також буде зменшення витрат на папери, так як відбудеться повноцінний перехід від паперового документообігу до електронного. Всі дані будуть зберігатися у електронному вигляді, лише при потребі – роздруковуватися на папері. З цього чітко видно економічну вигоду інформатизації діяльності Державного архіву Полтавської області.

Іншим шляхом вирішення даної проблеми є отримання благодійної допомоги або спонсорство. Однак даний захід є більш складним, скільки вітчизняні меценати не охоче надають фінансову допомогу державним архівам.

Отже, фінансові можливості Державного архіву Полтавської області на даний момент перебувають на достатньо низькому рівні.

Технічні можливості Державного архіву Полтавської області характеризуються наявністю комп'ютерних технологій та периферійних пристроїв. У даній сфері спостерігаються певні проблеми на досліджуваному

архіві. Зокрема, на Державного архіву Полтавської області на даний момент використовується досить багато застарілого, зношеного вже обладнання, яке працює не на повну потужність. Саме тому електронний документообіг АСКОД не може повноцінно використовуватись.

Персонал є найголовнішим ресурсом будь-якого архіву. Саме персонал забезпечує повноцінну діяльність Державного архіву Полтавської області. Кадрові можливості на Державного архіву Полтавської області відіграють важливу роль. Так, як саме персонал беруть участь у використанні інформаційних технологій.

Як показав проведений аналіз, у багатьох працівників Державного архіву Полтавської області не вистачає достатніх знань для використання інформаційних технологій та переведення усіх документів з паперового у електронний вигляд. Однією з даних причин є те, що більшість працівників не проходять програми навчання та підвищення кваліфікації. Крім того, велика кількість працівників є старшої вікової категорії, які повністю не опанували комп'ютерні та інформаційні технології.

На Державного архіву Полтавської області при впровадженні інформаційних технологій відчувається з боку персоналу опір змінам. Працівники не прагнуть до впровадження та використання у своїй роботі інформаційних технологій. Тому у державному архіві доцільно провести профорієнтаційну роботу відносно важливості впровадження сучасних інформаційних технологій.

Організаційні можливості є також досить важливими при викоистанні та впроваджені інформаційних технологій. Вони передбачають формування структури архіву відповідно до вимог інформаційних технологій. На даний момент організаційна структура Державного архіву Полтавської області повністю відповідає сучасним вимога. У досліджуваному архіві сформовані відповідні структурні підрозділи, між працівниками розподілена обов'язки тощо. З позитивного також можна відмітити високу кваліфікацію керівників Державного архіву Полтавської області.

Для узагальнення результатів проведеного аналізу в табл. 3.3 наведемо характеристику можливостей Державного архіву Полтавської області до впровадження та використання інформаційних технологій.

Таблиця 3.3 – Можливості до впровадження та використання інформаційних технологій на Державного архіву Полтавської області [складено автором на основі опрацьованих матеріалів даного архіву]

Можливості	Характеристика	Рівень проблеми	Шляхи вирішення проблеми
Фінансові	Хронічне недофінансування Державного архіву Полтавської області. Як наслідок нестача фінансових ресурсів щодо впровадження сучасних інформаційних технологій та їх повноцінному використанні.	Високий	Пошук альтернативних шляхів залучення додаткових фінансових ресурсів. Зокрема, звернення до голови та депутатів Полтавської обласної ради відносно надання додаткових коштів. Підготовка проекту інформатизації архіву. Залучення спонсорства, меценатства тощо.
Кадрові	Велика кількість працівників не мають достатніх знань щодо використання інформаційних технологій. Часто чинять опір впровадженню інформаційних технологій тощо.	Середній	Проведення колективних зборів, роз'яснення необхідності впровадження та використання інформаційних технологій. Здійснювати навчання працівників, застосовувати коучингу. Систематична перевірка знань працівників.
Організаційні	Організаційна структура є гнучкою та відповідає сучасним вимогам. У штаті є спеціаліст по управлінню інформаційними технологіями	Відсутня	Підтримка організаційної структури на тому ж рівні.
Технічні	Основна частка комп'ютерних технологій є застарілими та не підтримують усі можливості сучасного програмного забезпечення.	Середній	Комплексне оновлення комп'ютерного забезпечення. Впровадження більш сучасних комп'ютерів. Розробка програми поетапної інформатизації архіву.

Державний архів Полтавської області має великі проблеми щодо впровадження та використання інформаційних технологій. Головні з них

криються у слабкому фінансовому забезпеченню. Оскільки на Державному архіві Полтавської області невістачає фінансових ресурсів для здійснення повномасштабної інформатизації, купівлі нових комп'ютерів та відповідного програмного забезпечення. При вирішенні проблеми фінансування та забезпечення альтернативних шляхів надходження фінансів Державний архів Полтавської області матиме усі можливості щодо активного залучення та використання інформаційних технологій.

На основі проведеного аналізу можемо констатувати, що Державний архів Полтавської області потребує негайного впровадження та використання інформаційних технологій. Зокрема, впровадження інформаційних технологій дозволить приймати більш якісніше та ефективніше здійснювати свою основну діяльність. Водночас для повноцінного використання інформаційних технологій на Державному архіві Полтавської області необхідно забезпечити відповідне фінансове забезпечення.

Також для визначення можливостей Державного архіву Полтавської області щодо впровадження та використання інформаційних технологій пропонується застосувати метод SWOT-аналізу – ефективний інструмент комплексного оцінювання ситуації з метою ухвалення стратегічних рішень про те, що може зробити для підвищення ефективності управління через впровадження інноваційних технологій.

SWOT-аналіз – могутній методологічний інструмент, що дає змогу оцінити реальний наявний ресурс, який буде задіяний для розв'язання проблеми, оцінити негативний вплив існуючих факторів, з'ясувати перешкоди, які виникають у процесі розв'язання проблеми, та який зовнішній ресурс можливо задіяти. З метою більш кращого аналізу можливостей Державного архіву Полтавської області щодо впровадження та використання інформаційних технологій у своїй діяльності проведемо SWOT-аналіз його діяльності (табл. 3.3).

Таблиця 3.3 – SWOT-аналіз Державного архіву Полтавської області
[складено автором на основі опрацьованих матеріалів даного архіву]

Зовнішнє середовище	
Можливості	Загрози
<ol style="list-style-type: none"> 1. зростання фінансування з обласного бюджету; 2. прийняття не державному рівні відповідних законів щодо підвищення рівня інформатизації архівних установ; 3. впровадження державних програм забезпечення архівних установ сучасними інформаційними технологіями; 4. впровадження комплексної повноцінної програми інформатизації діяльності архіву; 5. навчання працівників основам використання інформаційних технологій. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. зростання політичної нестабільності; 2. розгортання та поширення військового конфлікту, що виник на сході України; 3. знецінення гривні; 4. зростання ціни на сучасні інформаційні технології.
Внутрішнє середовище	
Сильні сторони	Слабкі сторони
<ol style="list-style-type: none"> 1. діяльність має важливе стратегічне суспільне значення; 2. висока захищеність ресурсів архівних фондів; 3. впроваджена система електронного документообігу АСКОД; 4. ведеться планомірна робота по оцифруванні паперових документів; 5. застосування електронного цифрового підпису; 6. висока кваліфікація вищого керівництва архіву; 7. багаторічний досвід роботи; 8. наявність у вищого керівництва чітких цілей щодо забезпечення інформатизації архіву. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. хронічне недофінансування; 2. недостатній рівень готовності працівників до впровадження інформаційних технологій; 3. відсутність планомірного процесу щодо впровадження інформаційних технологій. Даний процес здійснюється «стихійно»; 4. застаріла комп'ютерна техніка; 5. низький ступінь готовності працівників до змін; 6. недостатнє комп'ютерне забезпечення.

З метою узагальнення та визначення стратегії товариства, будемо матрицю SWOT-аналізу Державного архіву Полтавської області (табл. 3.4).

Таблиця 3.4 – Матриця SWOT-аналізу Державного архіву Полтавської області [складено автором на основі опрацьованих матеріалів даного архіву]

Можливості + Сильні сторони	Можливості + Слабкі сторони
5+8=13	5+6=11
Загрози + Сильні сторони	Загрози + Слабкі сторони
4+8=12	4+6=10

Проведений SWOT-аналіз дозволяє зробити висновок про те, що Державний архів Полтавської області має потенціал щодо розвитку. Оскільки досліджуване підприємство має досить багато сильних сторін, які переважають слабкі сторони. У той же час зовнішнє середовище також є досить сприятливим до діяльності досліджуваного архіву.

Загалом впровадження та використання інформаційних технологій залежить повністю від фінансової і економічної сторони. Так, як Державний архів Полтавської області є некомерційною установою та повністю фінансується з державного та обласного бюджету. Тому головні перспективи щодо інформатизації діяльності Державного архіву Полтавської області є залежним від загальної економічної ситуації в країні. З можливим поліпшенням економічної ситуації, припиненням військових дій на сході України, подальшою євроінтеграцією країни можливе покращення ситуації в питанні впровадження інформаційних технологій у діяльність Державного архіву Полтавської області. Також досліджуваному архіву важливо використовувати наявні можливості, які існують в зовнішньому середовищі. Головним же для архіву є розробка власної програми інформатизації діяльності та її презентації на обласному рівні.

Таким чином, за результатами оцінки можливостей Державного архіву Полтавської області до впровадження та використання інформаційних технологій визначено, що досліджуваний архів є спроможним до цього. Головними проблемами на шляху до цього є недостатнє фінансування. Адже, досліджуваний архів повністю залежить від фінансування із зовнішніх джерел, а саме обласного бюджету. Крім того Державному архіву Полтавської області необхідно проводити навчання та підготовку персоналу, впроваджувати більш сучасні комп'ютери та програмне забезпечення. Проведений SWOT-аналіз дозволив виявити, що Державний архів Полтавської області має досить багато сильних сторін, які допомагають архіву розвиватись. У той же час існують реальні можливості у зовнішньому середовищі щодо підтримки інформатизації досліджуваного архіву.

З урахуванням зазначеного в наступному підрозділі дипломної роботи доцільно запропонувати шляхт удосконалення діяльності Державного архіву Полтавської області за допомогою сучасних інформаційних технологій.

3.3 Шляхи удосконалення діяльності Державного архіву Полтавської області за допомогою сучасних інформаційних технологій

Головні резерви щодо підвищення ефективності діяльності Державного архіву Полтавської області лежать у сфері інформаційних технологій. Сучасний етап розвитку цивілізації характеризується всебічною інформатизацією усіх сфер людської діяльності. Досліджуваний архів повинен розвиватись лише у даному напрямку.

Результати попередніх досліджень дозволяють констатувати, що досліджуваний архів уже проводив активну діяльність щодо інформатизації. Зокрема, впроваджено систему електронного документообігу, проведено роботу щодо оцифрування частини паперових архівних документів, а також досліджуваний архів має можливість цифрового електронного підпису. Водночас усі можливості Державного архіву Полтавської області на використовуються. Головною причиною цьому є відсутність дієвого процесу щодо впровадження інформаційних технологій.

Так, Державний архів Полтавської області придбав та впровадив систему електронного документообігу АСКОД, але на обзавівся відповідним комп'ютерним та програмним забезпечення. Як наслідок система електронного документообігу АСКОД не запрацювала на повну потужність і не реалізувала свій потенціал. Застарілі комп'ютери «виснуть», працівники свідомо віддають перевагу паперовій (рутинній) роботі.

Виходячи із зазначеного пропонуємо Державному архіву Полтавської області підходити до процесу провадження інформаційних технологій більш виважено.

Зокрема, при впровадженні будь-яких систем електронного документообігу перш за все необхідно проводити діагностику наявного програмного забезпечення, комп'ютерних та технічних засобів. Відповідно до проведеного аналізу вище керівництво Державного архіву Полтавської області прийме рішення щодо спроможності підтримки систем електронного документообігу.

Завдяки такому підходу на Державному архіві Полтавської області вирішиться проблема несумісництва окремих інформаційних технологій. Потрібно не просто впроваджувати «інформаційні технології заради інформаційних технологій», а виходити з реальних можливостей архіву та можливостей подальшої їх корисної експлуатації. Виходячи з наявного стану Державного архіву Полтавської області вважаємо надати наступні першочергові рекомендації щодо удосконалення своєї діяльності:

- забезпечити навчання працівників щодо використання сучасних інформаційних технологій. Зокрема, шляхом запровадження коучингу більш досвідченим та кваліфікованим працівником, самостійного навчання персоналу шляхом проходження онлайн-курсів, вебінарів тощо. Головне у даному випадку виробити мотиваційний вплив на персонал, який стимулюватиме їх до навчання та саморозвитку;
- продовжувати поступове впровадження сучасних інформаційних технологій, враховуючи перспективу входження України до ЄС;
- здійснювати оновлення комп'ютерної техніки та периферійних засобів, що забезпечить повноцінну підтримку електронного документообігу на досліджуваному архіві;
- охопити системою електронного документообігу АСКОД усіх працівників та структурні підрозділи Державного архіву Полтавської області, що допоможе вийти на значно вищий рівень інформатизації;
- провести роботу щодо впровадження дистанційного обслуговування споживачів архівних послуг. Це можна здійснити на базі наявної системи електронного документообігу АСКОД;

– продовжити діяльність по оцифруванні паперових документів та переходу на повноцінний електронний документообіг. Оцифровані документи, каталоги, які не є конфіденційними, розміщувати на офіційній веб-сторінці Державного архіву Полтавської області.

Саме на впровадження зазначених заходів повинна бути спрямована вся діяльність Державного архіву Полтавської області. За допомогою них досліджуваний архів зможе домогтись основної мети підвищення рівня інформатизації.

Головним на сучасному етапі розвитку Державного архіву Полтавської області є забезпечення автоматизації надання адміністративних послуг. Так, впровадження системи електронного документообігу АСКОД відкрило нові можливості перед Державним архівом Полтавської області щодо підвищення ефективності роботи та якості надання послуг. На рис. 3.6 наведемо схематичну схему автоматизації адміністративних послуг з системою електронного документообігу АСКОД.

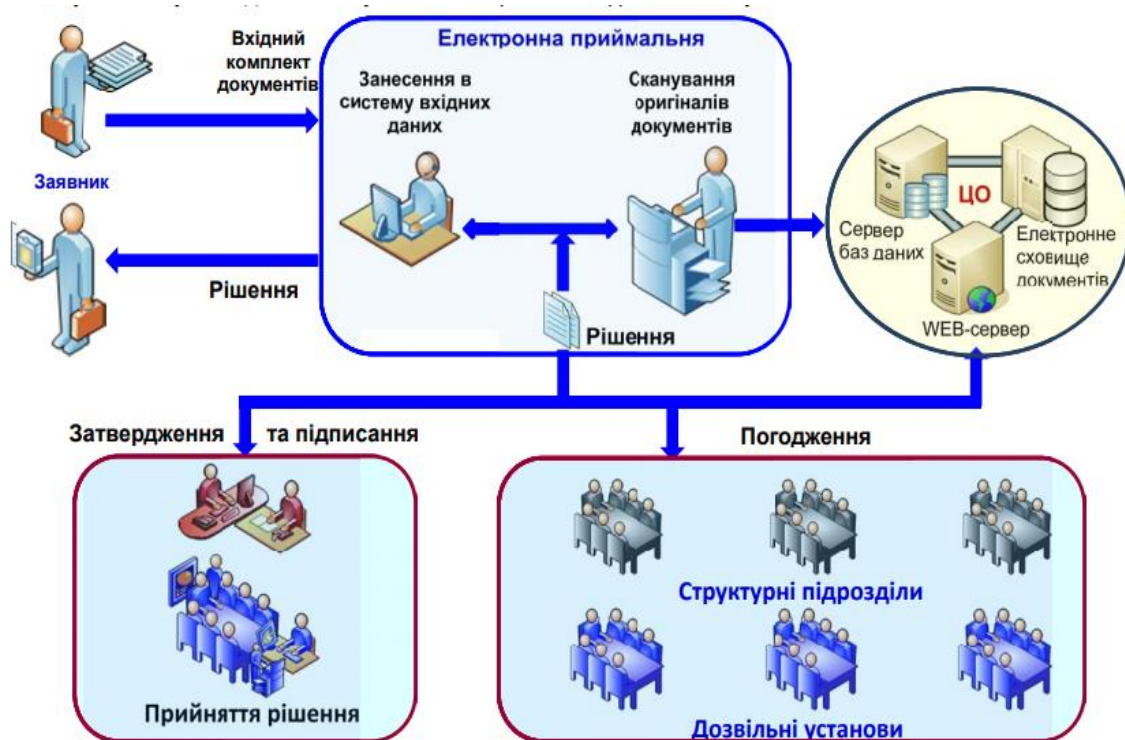

Рисунок 3.6 – Схема автоматизації надання послуг Державним архівом Полтавської області з системою електронного документообігу АСКОД [63]

З використання системи електронного документообігу АСКОД архів переходить до дистанційного обслуговування споживачів. Водночас цей процес на даний момент у більшій мірі має пілотний характер, про повноцінне дистанційне обслуговування споживачів архівних послуг рано говорити.

Повноцінне функціонування системи електронного документообігу АСКОД дозволить дистанційно обслуговувати споживачів архівних послуг. Це буде значно зручніше, швидше та ефективніше як для самого Державного архіву Полтавської області, так і для його споживачів. Працівники архіву будуть також в режимі онлайн взаємодіяти з іншими структурними підрозділами не відходячи від комп'ютера.

Державний архів Полтавської області зможе значно удосконалити свою діяльність за допомогою сучасних інформаційних технологій. Архіву потрібно й надалі проводити безперервну роботу щодо освоєння нових інформаційних технологій та ефективного їх використання. Вважаємо за доцільне навести основні переваги, які нададуть інформаційні технології Державному архіву Полтавської області:

- суттєве заощадження фінансових ресурсів, зокрема лише на витратних матеріалах, що супроводжують паперовий документообіг, забезпечується до 50 % поточних витрат архіву;
- об'єктивну оцінку роботи та вмінь кожного співробітника архіву завдяки відкритості усіх процесів, пов'язаних з роботою в цифровому та електронному середовищі;
- подолання комунікаційних бар'єрів завдяки автоматизації процесу обміну документами та забезпечення колективного опрацювання з віддалених робочих місць;
- підвищення кваліфікації співробітників архіву після опанування нових технологій організації робочого процесу;
- більш швидке та якісне обслуговування запитів громадян на отримання архівної інформації;

– забезпечення високого рівня сохрнаності документації та мінімізація ризику її втрати.

Виходячи з вищенаведених переваг для досліджуваного архіву є досить важливим та актуальним впровадженням і використання інформаційних технологій. Державному архіву Полтавської області необхідно широко впроваджувати у свою діяльність сучасні інформаційні технології. Оскільки, одним з факторів, що визначають здатність архівів повно і точно задовольняти зростаючу потребу в ретроспективній інформації, є ступінь автоматизації архівних технологій, що охоплюють процеси комплектування архівних фондів, обліку та забезпечення їх охорони, роботи з науково-довідковим апаратом, виконання інформаційних запитів та обліку використання фондів. В загальному на основі широкого використання інформаційних технологій Державний архів Полтавської області зможе створити електронний архів, де вся документація буде зберігатись у цифровому режимі. На рис. 3.7 наведемо основні переваги електронного архіву

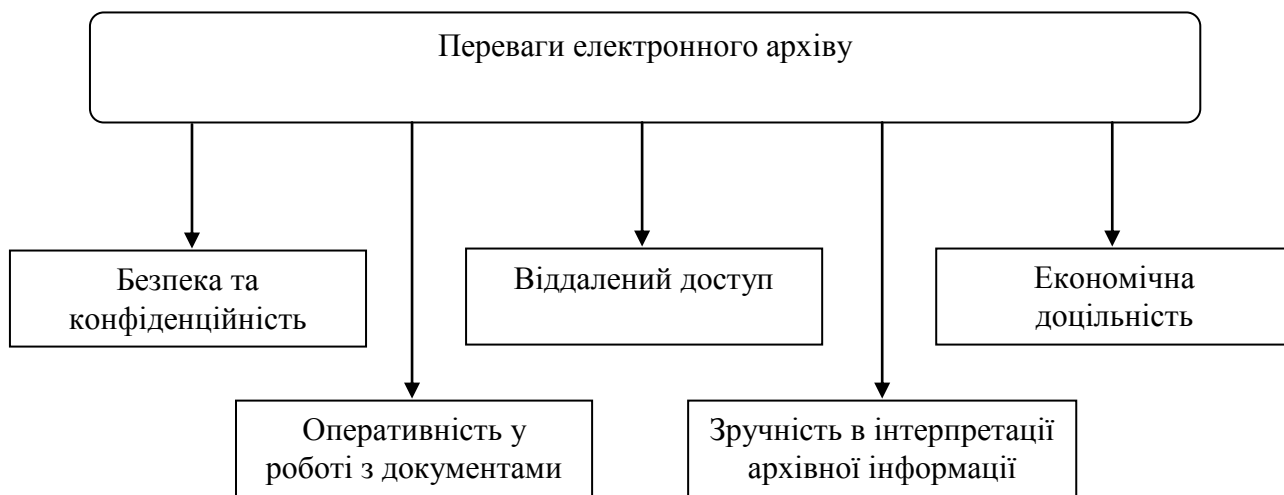

Рисунок 3.7 – Переваги електронного архіву [66]

Безпека і конфіденційність – електронне сховище має включати спеціальні програмні засоби, яке б здійснювало захист документів від несанкціонованого доступу.

Оперативність у роботі з документами – вирішення проблеми оперативного доступу до документів (пошук необхідного документа та його друк займають лічені секунди).

Економічна доцільність: організація електронного архіву значно дешевше ніж використання спеціальних приміщень для зберігання паперових документів.

Віддалений доступ – впровадження електронного архіву надає можливість дистанційного обслуговування споживачів архівних послуг.

В Україні інформаційні технології розглядаються як найвищий рівень автоматизації робочих процесів у архівній справі, вони передбачають роботу з електронними документами. На сучасному етапі розвитку лише в умовах планомірної роботи Державного архіву Полтавської області в сфері інформатизації та активного залучення інформаційних технологій можливий його планомірний розвиток і удосконалення діяльності.

Зазначені переваги є важливими для будь-якого архіву та несуть цінність Державному архіву Полтавської області. Інформаційні технології та на основі них інформатизація повинні стати подальшою парадигмою розвитку архіву. Водночас рівень поширення та використання інформаційних технологій на досліджуваному архіві знаходиться в значній залежності від держави, обласних осередків. Так, як саме вони фінансують діяльність архівних установ в Україні, впливають на їх функціонування через прийняття відповідних законодавчих ініціатив та створюють відповідне середовище для розвитку архівної сфери в державі.

З огляду на це вважаємо, що удосконалення діяльності архівної установи можливе виключно за умови ефективної та цілеспрямованої співпраці держави з архівними установами. Це повинно передбачати спільні засідання, розробка спільних проектів інформатизації, вжиття заходів щодо забезпечення комп'ютерною технікою установи тощо.

Напрями удосконалення діяльності Державного архіву Полтавської області за допомогою сучасних інформаційних технологій наведемо на рис. 3.9.

Рисунок 3.9 – Напрями удосконалення діяльності Державного архіву Полтавської області за допомогою сучасних інформаційних технологій [власна розробка автора за даними архіву]

Слід зауважити, що головні питання у сфері використання інформаційних технологій та удосконалення діяльності Державного архіву Полтавської області прямо залежать від стану економічної ситуації в країні та державної політики щодо фінансування державних архівних установ. Адже, будь-які ініціативи вищого керівництва архіву та розробки програми інформатизації повністю залежать від державної підтримки та достатнього рівня фінансування.

Переваги ж Державний архів Полтавської області отримає значні від широкого впровадження та використання інформаційних технологій. Головним же чином архів зможе значно підвищити якість надаваних послуг.

Отже, основна мета автоматизації архівної справи на Державному архіві полтавської області – доручити рутинні процеси сучасними технологіями. Автоматизація в перспективі знижує витрати і економічно ефективна. Сьогоднішній рівень розвитку інформаційних технологій не залишає навіть тіні сумніву в можливості і необхідності здійснення даних завдань на Державному архіві Полтавської області. Досліджуваний архів може удосконалити свою діяльність тільки завдяки систематичному впровадженню та використанню інформаційних технологій. Водночас для забезпечення високого рівня інформатизації Державному архіву Полтавської області необхідно тісно співпрацювати з вищими посадовими органами обласної ради та країни в цілому. Проводити зустрічі з ними, розробляти та презентувати власні ініціативи щодо інформатизації діяльності архівної установи, а також намагатись залучити додаткові джерела фінансування. Оскільки недостатнє фінансування є головним гальмівним фактором розвитку інформатизації Державного архіву Полтавської області.

ВИСНОВКИ

У процесі виконання даної магістерської роботи виконано всі поставлені завдання та досягнута головна мета. В цілому, за результатами проведеного дослідження доцільного зробити наступні висновки.

1. По-перше, досліджено сутність, завдання та функції інформаційних технологій. З'ясовано, що інформаційні технології – це сукупність певного програмного забезпечення на базі якого відбувається процес збору, передачі, накопичення, опрацювання, зберігання, подання і використання інформації. Інформаційні технології сьогодні використовуються у багатьох різних сферах, від промислової, управлінської до освітньої. З появою інформаційних технологій перед суспільством відкрились широкі можливості для подальшого збагачення нашого життя. Інформаційні технології використовуються як великими компаніями, окремими домогосподарствами, так і звичайними людьми для особистих цілей.

2. По-друге, розглянуто класифікацію та складові інформаційних технологій. Встановлено, що сучасний розвиток науки та техніки зумовив появу інформаційних технологій. Інформаційні технології перетворюють діяльність багатьох галузей, в тому числі і роботу архівних установ. Поступово інформаційні технології укоріняються в суспільство та стають незамінним атрибутом повсякденного життя. Інформаційні технології розвиваються швидкими темпами, на сьогодні в наукових працях представлено різні варіанти їх класифікації. Більшість вчених розрізняє інформаційні технології за: способом реалізації, ступенем охоплення завдань управління, класом реалізованих технологічних операцій, типом користувацького інтерфейсу, способом побудови мережі, предметними областями обслуговування та за способом централізації.

3. По-третє, охарактеризовано еволюцію інформатизації архівної справи в Україні. Визначено, що подальший розвиток архівних установ неможливий без

активного застосування новітніх інформаційних технологій. В сучасних умовах постійно зростає суспільна потреба в документній інформації, неухильно збільшується кількість її споживачів, урізноманітнюються форми і засоби поширення архівної інформації, удосконалюються її технічні можливості. Відкритість архіву, прозорість і неупередженість його діяльності, всебічне та системне використання соціально значущої ретроспективної документної інформації, взаємодія з іншими підсистемами соціальних комунікацій (бібліотеки, музеї, засоби масової інформації та ін.), обмін інформацією на державному і міжнародному рівнях є показником розвитку демократії, побудови громадянського правового відкритого суспільства.

4. По-четверте, надано характеристику діяльності Державного архіву Полтавської області. Досліджуваний архів здійснює свою діяльність з 1918 р. Основною його діяльністю є надання інформаційних послуг населенню. Державний архів Полтавської області зберігає і документує спільну спадщину та культуру Полтавщини, виявляючи, збираючи і надаючи офіційні архівні документи громадянам у відповідності до їх запитів та потреб. Державний архів Полтавської області підтримує і забезпечує доступ до архівних документів та друкованих бібліотечних матеріалів. За результатами 2018 р. Державним архівом Полтавської області виконано 1767 запитів різного характеру.

5. По-п'яте, проведено аналіз рівня інформатизації Державного архіву Полтавської області. Проведена оцінка вказує на низький рівень інформатизації Державного архіву Полтавської області. На разі Державний архів Полтавської області у своїй діяльності використовує застарілі інформаційні технології, програмне забезпечення, що не дозволяє перейти на більш високий рівень інформатизації. Крім того, на Державному архіві Полтавської області все ще переважає паперовий документообіг, досить мала кількість паперових документів оцифрована. Особливо відчутний рівень інформатизації Державного архіву Полтавської області у порівнянні з такими архівами як Державний архів Дніпропетровської області та Державний архів Харківської області.

6. По-шосте, визначено стан впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльності Державного архіву Полтавської області. На сучасному етапі розвитку архів почав активний процес впровадження інформаційних технологій. На разі досліджуваній архів використовує такі програмні продукти як: М.Е.Дос – звітність, ISpro бухгалтерія, «Картка» ЄДКС «Кадри», систему електронного документообігу АСКОД та програму захисту інформації «ЛОЗА-1». Позитивним є впровадження системи електронного документообігу АСКОД, яка здатна підвищити якість та ефективність роботи архіву. Проте, вона функціонує не на весь функціонал, зокрема не використовується можливість повноцінного дистанційного обслуговування громадян. Також Державний архів Полтавської області має застарілу комп'ютерну техніку, виробництва 2000-2004 рр., які не можуть в повній мірі функціонувати та виконувати поставлені завдання. Сам процес впровадження інформаційних технологій у діяльність Державного архіву Полтавської області здійснюється «стихійно», що зумовлено відсутністю достатнього фінансування. Систему електронного документообігу АСКОД впроваджено, а працівників повноцінно користуватись нею не навчили.

7. По-сьому, розглянуто сучасні інформаційні технології у архівній справі. За результатами якого встановлено, що на разі на ринку представлено велику кількість інформаційних технологій, які можуть бути застосовані архівними установами. За результатами проведеного дослідження з'ясовано, що вітчизняні архівні установи використовуються переважно СЕД вітчизняної розробки. Зокрема, особливого поширення набули такі СЕД: Megapolis.Документообіг, FossDос, АСКОД, Док Про та Атлас Док. Найбільшою популярністю на вітчизняних архівних установах користується Megapolis.Документообіг. Кожна з них має свої як переваги, так і недоліки. Головне, що всі вони є адаптованими для вітчизняних реалій та мають порівняно не високу вартість впровадження. СЕД іноземного виробництва архівні установи не використовуються. Це пов'язано як із великою вартістю цього, так і недоцільності їх впровадження, при наявності негірших вітчизняних аналогів. Використання СЕД російського

походження в умовах погіршення дипломатичних відносин, є не актуальним для вітчизняних архівних установ.

8. По-восьме, визначено потенційні можливості Державного архіву Полтавської області щодо використання сучасних інформаційних технологій. За результатами оцінки можливостей Державного архіву Полтавської області до впровадження та використання інформаційних технологій визначено, що досліджуваний архів є спроможним до цього. Головними проблемами на шляху до цього є недостатнє фінансування. Адже, досліджуваний архів повністю залежить від фінансування із зовнішніх джерел, а саме обласного бюджету. Крім того Державному архіву Полтавської області необхідно проводити навчання та підготовку персоналу, впроваджувати більш сучасні комп'ютери та програмне забезпечення. Проведений SWOT-аналіз дозволив виявити, що Державний архів Полтавської області має досить багато сильних сторін, які допомагають архіву розвиватись. У той же час існують реальні можливості у зовнішньому середовищі щодо підтримки інформатизації досліджуваного архіву.

9. По-дев'яте, визначено шляхи удосконалення діяльності Державного архіву Полтавської області за допомогою сучасних інформаційних технологій. Основна мета автоматизації архівної справи на Державному архіві полтавської області – доручити рутинні процеси сучасними технологіями. Автоматизація в перспективі знижує витрати і економічно ефективна. Сьогоднішній рівень розвитку інформаційних технологій не залишає навіть тіні сумніву в можливості і необхідності здійснення даних завдань на Державному архіві Полтавської області. Досліджуваний архів може удосконалити свою діяльність тільки завдяки систематичному впровадженню та використанню інформаційних технологій. Водночас для забезпечення високого рівня інформатизації Державному архіву Полтавської області необхідно тісно співпрацювати з вищими посадовими органами обласної ради та країни в цілому.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

За результатами проведеного дослідження встановлено, що сучасний стан інформатизації та використання сучасних інформаційних технологій Державним архівом Полтавської області перебуває на незадовільному рівні. Виявлено ряд проблем, які заважають повноцінному розвитку досліджуваного архіву. З урахуванням зазначеного нами розроблено та надано ряд рекомендацій щодо удосконалення та підвищення ефективності діяльності Державного архіву Полтавської області.

1. Здійснити масштабне оновлення комп'ютерної техніки усіх робочих місць, як передбачають їх використання. Адже, на разі більшість комп'ютерів на досліджуваному архіві 2000–2004 рр. випуску, які є застарілими та не відповідають сучасним вимогам.

2. Провести аудит використовуваного програмного забезпечення. Це допоможе виявити застарілі програмні продукти та ті, які не мають відповідного ліцензійного налаштування. Потрібно подбати, щоб все використовуване програмне забезпечення мало відповідні ліцензії. Крім того, кожен комп'ютер мав однакові засоби захисту від вірусів та налаштовані програмні продукти.

3. Забезпечити навчання працівників щодо використання сучасних інформаційних технологій. Зокрема, шляхом запровадження коучингу більш досвідченим та кваліфікованим працівником, самостійного навчанням персоналу шляхом проходження онлайн-курсів, вебінарів тощо. Головне у даному випадку виробити мотиваційний вплив на персонал, який стимулюватиме їх до навчання та саморозвитку.

4. Продовжити діяльність по оцифруванні паперових документів та переходу на повноцінний електронний документообіг. Оцифровані документи, каталоги, які не є конфіденційними, розміщувати на офіційній веб-сторінці Державного архіву Полтавської області. Формувати архівні каталоги, де кожен

користувач мережі Інтернету зможе ознайомитись з історією краю, біографією вижатних людей та діячів тощо.

5. Активно співпрацювати з державними органами влади, сформувати цілеспрямовану програму інформатизації Державного архіву Полтавської області. Представити її на засіданнях Полтавської обласної ради, навести основні варіанти реалізації програми інформатизації, обґрунтувати потреби в інформаційних технологіях та переваги, які вони нададуть. Мати чіткий план щодо поступового впровадження сучасних інформаційних технологій у діяльність Державного архіву Полтавської області.

6. Брати вищому керівництву Державного архіву Полтавської області участь в тренінгах, засіданнях, круглих столах присвяченню архівній справі, проблемам інформатизації та висувати свої пропозиції, отримувати нові знання і розвивати комунікаційну складові. Зокрема, для впровадження інформаційних технологій необхідні вагомі фінанси. Хорошим, але й досить складним кроком буде пошук спонсора чи мецената, який надасть фінансову підтримку Державного архіву Полтавської області.

7. Після повноцінного впровадження та використання системи електронного документообігу АСКОД продовжувати роботу щодо запровадження дистанційного обслуговування громадян. Це допоможе громадянам не чекати отримання довідки годинами біля приймальної, а у декілька кліків мишкою комп'ютера відіслати запит та чекати відповіді. Це є найбільш вагомою рекомендацією щодо удосконалення діяльності досліджуваного архіву на основі інформатизації. В умовах євроінтеграційного вектору розвитку нашої держави та анонсування реалізації програми «Країна у смартфоні» має потенціал щодо подальшого впровадження та розвитку.

Таким чином, реалізації запропонованих заходів допоможе Державному архіву Полтавської області перейти на значно вищий рівень інформатизації та підвищити ефективність своєї діяльності. Водночас усі пропоновані заходи залежать від належного фінансового забезпечення. Тому їх реалізація можлива лише при відповідному фінансуванні.

СПИСОК ІНФОРМАЦІЙНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про внесення змін до Закону України «Про Національний архівний фонд і архівні установи»: [Закон України: прийнятий ВР 13 груд. 2001 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – №11. – Ст. 81.
2. Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років: [Закон України: прийнятий ВР 9 квіт. 2015 р.] // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 26. – 10 с.
3. Про електронний цифровий підпис: [Закон України: прийнятий ВР 22 травн. 2003 р. № 852–IV] // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 276.
4. Про електронні документи та електронний документообіг: [Закон України: прийнятий ВР 22 травн. 2003 р. № 851–IV] // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 36. – Ст. 275.
5. Про інформацію: [Закон України: прийнятий 02 жовт. 1992 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 2. – С. 20–25.
6. Про Національну програму інформатизації: [Закон України: прийнятий ВР 04 лют. 1998 р. № 74/98–ВР] // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 27/28. – Ст. 181.
7. Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007 – 2015 роки: [Закон України: прийнятий ВР 9 січн. 2007 р. № 537–V] // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 12. – Ст. 102.
8. Про порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади [Постанова КМУ: прийнята 4 січн. 2002 р. № 537–V] // Офіційний вісник України – 2002. – № 2. – Ст. 57.
9. Аль-Джамалі А.-М. Сфери застосування інформаційних технологій / А.-М. Аль-Джамалі, О. Мацків // Гармонізація суспільства – новітній напрямок розвитку держави: Всеукр. наук. конф. аспірантів та молодих вчених. – Одеса, ОНЕУ. – С. 49–53.

10. Атанасов М. Вплив інформаційних технологій на розвиток підприємства / М. Атанасов, О. Йона // Гармонізація суспільства – новітній напрямок розвитку держави : Всеукр. наук. конф. аспірантів та молодих вчених, 25 березня 2014 р.: матер. конф. – Одеса, ОНЕУ. – С. 54-61.

11. Божук Л. Інформаційні ресурси і сервіси Інтернет в роботі державних архівів України / Л. Божук // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. – 2016. – Вип. 3. – С. 14–18.

12. Боряк Г.В. Информатизация архивного дела в Украине: Опыт, проблемы и перспективы / Г.В. Боряк // Архивы в новом веке: Стратегические вопросы автоматизации архивов: Междун. конф. стран Центральной и Восточной Европы «Colloquia Jerzy Skowronek dedicata». – Варшава, 2001. – С. 76–82.

13. Вавілов Є.В. Фактори впливу на показники якості інформаційно-комунікаційних мереж / Є.В. Вавілов, Г.В. Васильченко // Гармонізація суспільства – новітній напрямок розвитку держави: Всеукр. наук. конф. аспірантів та молодих вчених, 25 березня 2014 р.: матер. конф. – Одеса, ОНЕУ. – С. 7–10.

14. Варенко В.М. Інформаційно-аналітичні технології прийняття ефективних управлінських рішень / В.М. Варенко // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія. – 2014. – № 3. – С. 62–65.

15. Васильченко М.М. Інформатизація архіву як соціально-комунікаційної структури / М.М. Васильченко // Вісник Харківської державної академії культури. – 2010. – Вип. 31. – С. 199–208.

16. Венделева М.А. Информационные технологии в управлении: учебное пособие для бакалавров / М.А. Венделева. – Москва: Юрайт, 2013. – 462 с.

17. Верес О.М. Види архітектурних систем підтримки прийняття рішень / О.М. Верес // Вісник Національний університету «Львівська політехніка». Комп'ютерні системи проектування. Теорія і практика: [збірник наукових праць]. – 2010. – 685. – С. 190–197.

18. Вовк О.Б. Формалізація операцій над інформаційними продуктами. Математичні машини і системи / О.Б. Вовк. – 2012. – № 2. – С. 51–59.

19. Гаранін О.Я. Вплив інформаційних технологій на утворення нових форм архівних джерел / О.Я. Гаранін // Архіви України. – 2013. – № 6 (288). – С. 86–94.
20. Горбов І.В. Вплив показника заломлення матеріалу підкладки на глибину інформаційного рельєфу оптичних носіїв / І.В. Горбов // Реєстрація, зберігання і оброб. даних. – 2009. – Т. 11, № 1. – С. 159–166.
21. Грицяк Н.В. Електронний документообіг та захист інформації / Н.В. Грицяк, О.Б. Кухарін. – Київ: НАДУ, 2015. – 84 с.
22. Завальна І. Інформатизація освіти як чинник розвитку інформаційного суспільства / І. Завальна // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Юридичні науки. – 2017. – № 865. – С. 211–214.
23. Загорецька О. Методика розроблення типових і примірних номенклатур справ / О. Загорецька // Діловодство. – 2013. – № 4. – С. 62–71.
24. Захарченко Т. Створення електронних версій фондкових каталогів у державних архівах України / Т.Захарченко // Вісник. – 2002. – Вип. 2 (10). – С. 211–213.
25. Іванюта Н. Інформатизація як форма реалізації функцій господарського процесуального права / Н. Іванюта // Підприємництво, господарство і право. – 2017. – № 3. – С. 69–73.
26. Івахненко С. Сучасні інформаційні технології управління підприємством та бухгалтерія: проблеми і виклики / С. Івахненко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2006. – № 4. – С. 52–58.
27. Кисельова Л. Визначення європейських стандартів у сфері архівної справи і діловодства / Л. Кисельова // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2012. – Вип. 4. – С. 142–150.
28. Кіщенко О.В. Теоретичний аспект використання систем електронного документообігу в корпораціях / О.В. Кіщенко // Вісн. ОНУ ім. І.І. Мечникова. – 2014. – Т. 19. – Вип. 2/6. – С. 175–178.

29. Коржик Н. Архіви України в інформаційному просторі: сучасний стан організації веб-сайтів / Н. Коржик // Вісник Книжкової палати. – 2017. – № 8. – С. 21–24.
30. Корнута В.А. Основи організації електронного документообігу / В.А. Корнута. – Івано-Франківськ: ІФОЦППК, 2012. – 45 с.
31. Кудрицька Ж.В. Проблеми ефективності реалізації електронного документообігу / Ж.В. Кудрицька // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2011. – № 5. – С. 74–82.
32. Кузовова Н. Інформатизація архівної справи в Україні (1991–2014 рр.): історичні та правові аспекти / Н. Кузовова // Scriptorium nostrum. – 2015. – № 1-2. – С. 223–239.
33. Куйбіда В.С. Цифрове врядування в Україні: базові дефініції понятійно-категоріального апарату [Текст] / В. С. Куйбіда, О.В. Карпенко, В.В. Наместнік // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. Сер. «Державне управління». – 2018. – № 1 (88). – С. 5–10.
34. Кукарін О.Б. Електронний документообіг та захист інформації: навч. посіб. / О.Б. Кукарін, Н.В. Грицяк. – Київ: НАДУ, 2015. – 84 с.
35. Купрунець Т.Я. Архівне копіювання веб-сайтів: проблеми та шляхи їх вирішення / Т. Я. Купрунець // Архіви України. – 2012. – № 6 (282). – С. 50–61.
36. Лавренюк А. Центральний державний електронний архів України: пошук відповідей на виклики часу / А. Лавренюк // Архіви України – 2008. – Вип. 1–2. – С. 67–71.
37. Легенький М.І. Система інформаційно-правових відносин у сфері освіти України / М.І. Легенький // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». – Ужгород. – 2016. – Вип. 39. – Т. 1. – С. 143–146.
38. Лісіна С. Архівні матеріали з Історії / С. Лісіна // Матеріали III Міжнр. наук.-практ. конференції «Інформаційні технології і системи в документознавчій сфері». – Донецьк: ДонНУ, 2013. – С. 39–41.

39. Луговська І.А. Формування інформаційної культури як складова розвитку особистості / І.А. Луговська // *Духовність особистості: методологія, теорія і практика*. – 2012. – № 4(51). – С. 49–54.

40. Марчук Л.П. Сучасна інформатизація суспільства та її вплив на інноваційні процеси / Л. П. Марчук // *Вісник аграрної науки Причорномор'я*. – 2012. – Вип. 1. – С. 37–44.

41. Мельник Н. Електронні архіви, особливості їх функціонування / Н.Мельник // *Інформація, комунікація, суспільство 2015*, матеріали 4-ої Міжнародної наукової конференції ІКС-2015. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. – С. 136–137.

42. Меньківська Н. Види інформаційної діяльності державних архівів України / Н. Меньківська // *Вісник Книжкової палати*. – 2011. – № 9. – С. 28–32.

43. Мина Ж. Використання та розвиток репозитаріїв для підвищення якості наукової комунікації / Ж. Мина // *Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції викладачів, студентів, аспірантів і молодих вчених «Документ крізь віки: актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності»*, – Львів: Українська Академія друкарства, 2015. – С. 43–46.

44. Мороз Н.С. Поняття та сутність контролю у сфері інформатизації / Н.С. Мороз // *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: Юридичні науки: збірник наукових праць. – 2016. – № 850. – С. 75–80.

45. Охріменко Г.В. Реалізація функції реєстрації в системах електронного документообігу «Електронний ресурс» / Г.В. Охріменко // *Наук. записки. Серія «Культура та соціальні комунікації»*. – Острог: Вид-во нац. ун-ту «Острозька академія», 2010. – Вип. 2. – С. 237–245.

46. Паламарчук Л.В. Критерії оцінки систем керування базами даних державного архіву (на прикладі Центрального державного електронного архіву України) / Л.В.Паламарчук// *Архіви України*. – 2014. – № 6. – С. 46–58.

47. Папакін Г.В. Сучасний стан законодавчо-нормативного забезпечення архівування документів: погляд архівіста / Г.В. Папакін // *Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія*. – 2009. – № 4. – С. 7–16.

48. Писаренко В.П. Електронний документообіг в органах влади / В.П. Писаренко // Державне будівництво. – 2011. – № 2. – С. 12–21.

49. Писаренко В.П. Упровадження електронного документування в органах державної влади та місцевого самоврядування / В.П. Писаренко // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2012. – Вип. 2. – С. 75–81.

50. Правила роботи архівних установ України / Л. А. Кисельова, Ю.А. Прилепішева, Т. П. Прись, С. В. Сельченкова; за заг. ред. Н. М. Христової. – Київ: [б. в.], 2013. – 243 с.

51. Радченко С.В. Особливості систем електронного документообігу у державних органах України / С. В. Радченко // Архіви України. – 2013. – № 4. – С. 39–53.

52. Сазонець О. М. Методологічні засади формування інформаційної системи ТНК / О. М. Сазонець // Актуальні проблеми економіки. – 2011. – № 12 (126). – С. 43–49.

53. Сидоренко, Т. Забезпечення доступу користувачів до інформації обласними архівами Півдня України / Т. Сидоренко, А. Тимофійшина // Образ. – 2019. – Вип. 1 (30). – С. 16–24.

54. Сукало А. Анкетування як метод дослідження інноваційних технологій в архівній справі / А. Сукало // Спеціальні історичні дисципліни: питання теорії та методики. Зб. наук. праць. – 2004. – част. 2 – С. 27–42.

55. Сьогі Л. Архіви в інформаційному суспільстві: створення історичних баз даних для спрощення архівних досліджень / Л.Сьогі // Студії з архівної справи та документознавства. – К.: Знання, 2003. – Т. 10. – С. 185–187.

56. Тарнавська Т.В. Сутність інформаційних технологій в освіті / Т.В. Тарнавська. // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки. – 2013. – Вип. 108.1. – С. 27–32.

57. Філіпенко І. Вибір ПЗ для автоматизації управління / І. Філіпенко // Корпоративні системи. – № 3. – 2001. – С. 250–255.

58. Хащина Х.О. Програмне забезпечення інформаційних систем в архівах органів державної влади / Х. О. Хащина // Вісник Харківської державної академії культури. – 2013. – Вип. 41. – С. 114–123.

59. Цивін М.Н. Термінологічні проблеми вивчення дисципліни «Електронний документообіг» / М.Н. Цивін // Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія: наук. Журнал. – 2010. – № 1. – С. 7–11.

60. Шкутник І.М. Бібліотека та інформатизація сучасної освіти: технологія взаємодії / І.М. Шкутник, О.В. Шестопалова. – Івано-Франківськ: НТБ ІФНТУНГ, 2015. – С. 344–351.

61. Юдіна Л.М. Тематика сучасних досліджень за документами Державного архіву Харківської області: аналіз, тенденції, портрет користувача / Л.М. Юдіна // Архіви України. – 2011. – № 4. – С. 76–81.

62. Яновский А.М. Информационное обеспечение развития предприятия в условиях рыночной экономики / А.М. Яновский // Научно-техническая информация. – 2007. – Сер. 1. – № 3. – С. 16–18.

63. АСКОД-Стислий опис системи електронного документообігу АСКОД СТИСЛИЙ ОПИС системи електронного документообігу АСКОД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.docflow.ua/products/askod.pdf>. (Дата звернення: 28.10.2019) – Назва з екрана.

64. OPTiMA-WorkFlow [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.docva.ru/docflow/sys_review/25.php. (Дата звернення: 13.11.2019) – Назва з екрана.

65. Автоматизована система контролю і організації діловодства «АСКОД» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.scritub.com/limba/ucraineana/72294.php>. (Дата звернення: 01.11.2019) – Назва з екрана.

66. Вибір системи документообігу [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <https://fossdoc.com/vybor-sed>. (Дата звернення 12.11.2019) – Назва з екрана.

67. Державний архів Дніпропетровської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://dp.archives.gov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=4&Itemid=17. (Дата звернення 12.11.2019) – Назва з екрана.

68. Державний архів Полтавської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poltava.to/dovidka/95/>. (Дата звернення 12.11.2019) – Назва з екрана.

69. Досвід Литовської Республіки в управлінні цифровими документами у системі архівних установ [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/13499/Rohozha_Dosvid_Lytovskoi_Respubliky_v_upravlinni_tsyfrovymu_dokumentamy.pdf?sequence=1&isAllowed=y. (Дата звернення: 06.11.2019) – Назва з екрана.

70. Інформаційні технології в архівознавстві [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://it-tehnolog.com/statti/informatsiyni-tehnologiyi-v-arhivoznavstvi>. (Дата звернення 16.11.2019) – Назва з екрана.

71. Методика SWOT-аналізу. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: http://ua-referat.com/Методика_SWOT-аналізу_підприємства (Дата звернення 16.11.2019) – Назва з екрана.

72. Основні принципи та переваги впровадження електронного документообігу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://sites.google.com/site/elektrdokumentoobig/osnovni-principi-ta-perevagi-vprovadzenna-elektronnogo-dokumentoobigu>. (Дата звернення: 01.11.2019) – Назва з екрана.

73. Офіційний веб-портал Державної архівної служби України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: / <Http://www.archives.gov.ua/Archives>. – Назва з екрану.

74. Офіційний веб-сайт Державного архіву Дніпропетровської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dp.archives.gov.ua/>. (Дата звернення: 04.11.2019) – Назва з екрана.

75. Офіційний веб-сайт Державного архіву Миколаївської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mk.archives.gov.ua/>. (Дата звернення: 16.11.2019) – Назва з екрана.

76. Офіційний веб-сайт Державного архіву Полтавської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poltava.archives.gov.ua/>. (Дата звернення: 06.11.2019) – Назва з екрана.

77. Офіційний веб-сайт Державного архіву Харківської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archives.kh.gov.ua/>. (Дата звернення: 04.11.2019) – Назва з екрана.

78. Офіційний веб-сайт Державного архіву Хмельницької області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dahmo.gov.ua/>. (Дата звернення: 03.11.2019) – Назва з екрана.

79. Офіційний веб-сайт Державного архіву Чернігівської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://cn.archives.gov.ua/>. (Дата звернення: 02.11.2019) – Назва з екрана.

80. Поняття визначення SWOT-аналізу. Його суть. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/SWOT-аналіз> (Дата звернення 16.11.2019) – Назва з екрана.

81. Порівняльний аналіз систем електронного документообігу в архівах України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2015>. (Дата звернення 10.11.2019) – Назва з екрана.

82. Принципи та проблеми впровадження електронного документообігу в організації. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://naub.org.ua/?p=461>. (Дата звернення 20.11.2019) – Назва з екрана.

83. Про затвердження Правил організації діловодства та архівного зберігання документів у державних органах, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах і організаціях [Електронний ресурс]: затв. Наказ від 18.06.2015 № 1000/5 / Україна. М-во юстиції. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0736-15>. (дата звернення: 26.10.19) – Назва з екрана.

84. Про Національний архівний фонд та архівні установи: [Закон України: прийнятий ВР 24 груд. 1993 р.] // [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3814-12>. (дата звернення: 22.09.19) – Назва з екрана.

85. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січ. 2018 р. № 67-р. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/proshvalennya-konceptsiyi-rozvitku-cifrovoyiekonomiki-ta-suspilstva-ukrayini-na-20182020-rokita-zatverdzhennya-planu-zahodiv-shodo-yiyi-realizaciyi>. (дата звернення: 19.09.19) – Назва з екрана.

86. Програмний комплекс «Автоматизована система діловодства «ДОК ПРОФ 2.0» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://krashiy.com/rus/nominations2006/?nid=17&id=31678&pid=423>. (Дата звернення: 16.11.2019) – Назва з екрана.

87. СЕД Megapolis. Документооборот [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intecracy.com/ru/uslugi/biznes-resheniya/e-dokumentoorot/megapolis-dokumentoorot.html>. (Дата звернення: 12.11.2019) – Назва з екрана.

88. Система електронного документообігу АСКОД [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.askodbuklet>. (Дата звернення: 17.11.2019) – Назва з екрана.

89. Тенденції розвитку сучасних СЕД [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fosdoc.com/tendencii-razvitija-sed>. (Дата звернення: 14.11.2019) – Назва з екрана.

90. Хом'як І. Порівняльний аналіз систем електронного документообігу в органах місцевого самоврядування України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://naub.oa.edu.ua/2015/%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%B2%D0%BD%D1%8F%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9-%D0%B0%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7-%D1%81%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B5%D0%BC-%D0%B5%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%82%D1%80%D0%BE%D0%BD/>. (Дата звернення: 07.11.2019) – Назва з екрана.